

Док. бр. 1S-26-O-11-4/2-2

СТРАТЕГИЈА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ ОКВИРНОГ СПОРАЗУМА О СЛИВУ РЕКЕ САВЕ

Април 2011. године

Садржај

1. Увод	5
2. Оквир за прекограничну сарадњу у сливу реке Саве	6
2.1. Природна основа за сарадњу.....	6
2.2. Правни оквир за сарадњу	6
2.3. Механизам сарадње	8
3. Тренутни статус имплементације <i>Оквирног споразума</i>	11
3.1. Пловидба.....	11
3.2. Управљање водама.....	12
3.3. Остале активности од значаја за имплементацију <i>Оквирног споразума</i>	13
3.4. Научене лекције	14
4. Специфични циљеви имплементације <i>Оквирног споразума</i> и мере за њихово остваривање.....	16
4.1. Пловидба.....	17
4.2. Управљање речним сливом.....	21
4.3. Управљање поплавама.....	25
4.4. Превенција акцидената и контрола	28
4.5. Међусекторска питања	29
5. Учешће јавности и укључивање интересних група у имплементацију <i>Оквирног споразума</i>	33
6. Праћење имплементације <i>Оквирног споразума</i>.....	35
7. Додаци.....	36
Додатак 1: Списак институција надлежних за имплементацију <i>Оквирног споразума</i>	37
Додатак 2: Списак представника у Савској комисији	38
Додатак 3: Списак скраћеница	39
8. Литература.....	Error! Bookmark not defined.41

1. Увод

Са циљем да се обезбеди ефикасна имплементација *Оквирног споразума о сливу реке Саве (Оквирни споразум)* [1], Међународна комисија за слив реке Саве (Савска комисија) је већ у јесен 2005. године, убрзо након свог оснивања, започела са израдом стратегије имплементације *Оквирног споразума*.

На основу постојећег оквира [1, 2, 3], прва *Стратегија имплементације Оквирног споразума* [4] завршена је и формално усвојена од стране Савске комисије 2008. године, као резултат процеса у који су били укључени бројни стручњаци и интересне групе са подручја слива реке Саве.

Међутим, стални напредак у имплементацији *Оквирног споразума* током последњих година, као и стална промена „окружења” процеса имплементације у истом временском периоду, довели су до тога да је унапређење постојеће *Стратегије* не само логично, већ и неопходно.

Наиме, снага и функционалност система имплементације *Оквирног споразума* додатно су унапређени [5]. Остварени су неки важни резултати [6-16], а већина активности предвиђених *Стратегијом* је покренута или већ реализована. Такође су идентификовани изазови и препреке за спровођење *Оквирног споразума*.

Успостављена је сарадња са бројним организацијама и институцијама и прикупљено значајно искуство са других сливова у Европи и шире, чиме је указано на битна питања која треба решавати у будућности.

Припрема и имплементација пројеката који се односе на имплементацију *Оквирног споразума*, постепено су постали окосница целог процеса. Обезбеђено је финансирање неколико суштинских пројеката, а државе су утврдиле и усагласиле се око будућих приоритетних пројеката. Неколико пројеката је препознато од стране Европске комисије, која их је уврстила у *Акциони план Стратегије ЕУ за подунавље* [17], која ће, свакако, представљати релевантан оквир за будућу реализацију пројеката, важних са становишта имплементације *Оквирног споразума*.

Коначно, један број процеса и догађаја, као и њихови резултати, не само у сливу реке Саве [18-21], већ и на нивоу Дунава [22-24] и Европе [17, 25, 26], навели су на размишљање о поновном разматрању и ажурирању будуће имплементације *Оквирног споразума*.

Имајући у виду наведене чињенице, израђена је унапређена *Стратегија*, са основним циљем да се у што већој мери искористе досадашњи напори и остварени резултати, **да се** ускладе искуства и нова сазнања стечена током претходних година, као и да се правовремено реагује и укључи у релевантне текуће процесе на нивоу Дунава и Европе и, на тај начин, додатно ојача основа за пуну имплементацију *Оквирног споразума*.

Структура унапређене *Стратегије* једноставна је и јасна. Оквир за прекограничну сарадњу у сливу реке Саве представљен је у Поглављу 2. Ово поглавље даје основне информације о сливу, као и о правном и институционалном оквиру за сарадњу – *Оквирном споразуму* и Савској комисији. Текући статус имплементације *Оквирног споразума*, укључујући најважније резултате и досадашње изазове, приказан је у Поглављу 3. Специфични циљеви имплементације *Оквирног споразума* и мере за њихово постизање, дати у Поглављу 4, размотрени су у односу на појединачне приоритетне области, од којих свака одговара неком од специфичних циљева *Оквирног споразума*. Поглавља 5 и 6 баве се питањима учешћа јавности и укључивања интересних група у имплементацију *Оквирног споразума*, као и праћења имплементације *Оквирног споразума*. Додаци (Поглавља 7 и 8) садрже додатне информације, укључујући списак скраћеница, као и литературу.

2. Оквир за прекограничну сарадњу у сливу реке Саве

2.1. Природна основа за сарадњу

Слив реке Саве¹ је значајан слив југоисточне Европе, који обухвата површину од приближно 97.713 km² [6], што представља 12% површине слива Дунава. Слив Саве захвата шест држава (Табела 1), са око 8,5 милиона становника.

Река Сава је трећа најдужа притока Дунава. Дужина реке Саве од њеног главног извора у планинама западне Словеније до ушћа у Дунав у Београду (Србија) је 945 km [6]. Са просечним протоком на ушћу од око 1.700 m³/s, река Сава представља водом најбогатију притоку Дунава, са учешћем од скоро 25% у укупном протоку Дунава.

Табела 1. Основни подаци о сливу реке Саве [6].

Држава	Удео (km ²)	Удео (%)
Словенија	11.734,8	12,0
Хрватска	25.373,5	26,0
Босна и Херцеговина	38.349,1	39,2
Србија	15.147,0	15,5
Црна Гора	6.929,8	7,1
Албанија	179,0	0,2
Укупно	97.713,2	100,0

Слив реке Саве је познат по својим високим еколошким и социјалним вредностима, које потичу не само од природних лепота, изузетне биолошке и пејзажне разноликости, као и великих ретензионих подручја дуж тока, већ и од високог потенцијала за развојне активности, као што су речни транспорт терета и путника, туризам и рекреација.

У сливу реке Саве налазе се највећи комплекс алувијалних влажних станишта у сливу реке Дунав и значајни равничарски шумски комплекси, као јединствен пример речног слива са још увек нетакнутим плавним подручјима, што је погодно са становишта ублажавања поплава и очувања биодиверзитета. У сливу постоји шест Ramsar подручја, као и бројна важна станишта птица и биљног света, заштићена подручја на националном нивоу и Natura 2000 подручја.

Река Сава учествује у дунавској транспортној мрежи са 594 км пловног пута, од Београда до Сиска (Хрватска), и пружа бројне локације и прилике за различите типове туризма и рекреације дуж целог водног тока.

2.2. Правни оквир за сарадњу

После политичких промена у региону почетком деведесетих година прошлог века, река Сава, која је била највећа национална река у бившој држави, постала је међународна река од препознатог значаја.

Успостављање Пакта стабилности за југоисточну Европу 1999. године, створило је добру основу за покретање сарадње у региону и, постепено, стварање новог приступа управљању водним ресурсима у сливу реке Саве.

¹ Детаљна информација о сливу може се наћи у *Извештају о анализи слива реке Саве* [6].

На овој основи, четири државе слива реке Саве – Босна и Херцеговина, Савезна Република Југославија (касније Србија и Црна Гора, а затим Република Србија), Република Хрватска и Република Словенија, ушле су у процес преговора, са првенственим циљем да успоставе одговарајући оквир за прекограничну сарадњу, како би се обезбедило одрживо коришћење, заштита и управљање водним ресурсима у сливу реке Саве и тако омогућило побољшање услова живота и подизање стандарда становништва у региону.

Као кључна прекретница у процесу, израђен је *Оквирни споразум о сливу реке Саве* (*Оквирни споразум*), као јединствени међународни уговор који повезује све аспекте управљања водним ресурсима и којим се успоставља Међународна комисија за слив реке Саве (Савска комисија) са правним статусом међународне организације, у сврху имплементације *Оквирног споразума*.

Након потписивања *Оквирног споразума* 3. децембра 2002. године у Крањској Гори (Словенија), формирана је Привремена Савска комисија, како би се извршиле све припреме за оснивање сталне Комисије до ступања *Оквирног споразума* на снагу.

По ратификацији *Оквирног споразума* од стране свих држава Страна и његовом ступању на снагу 29. децембра 2004. године, Прва конститутивна седница Савске комисије одржана је 27. јуна 2005. године, а затим је стални Секретаријат Савске комисије, са седиштем у Загребу (Хрватска), почео са радом у јануару 2006. године. Од тада, Савска комисија представља „мотор” сарадње Страна на спровођењу *Оквирног споразума*, чији је статус укратко описан у Поглављу 3.

Оквирни споразум [1] је међународни споразум који повезује све компоненте управљања водама – различите видове коришћења воде, заштиту вода и водног екосистема, као и заштиту од штетног деловања воде насталог услед поплава, суше, леда и акцидентата који укључују загађење вода.

Оквирни споразум истиче значај прекограничне сарадње влада, институција и појединаца, дефинишући општи циљ и три посебна циља сарадње, као што је приказано у Оквиру 1.

Оквир 1. Општи циљ и посебни циљеви *Оквирног споразума*.

Општи циљ   Прекогранична сарадња у области одрживог развоја у региону који припада сливу реке Саве   Посебни циљеви: • Успостављање међународног режима пловидбе на реци Сави и њеним пловним притокама;   • Успостављање одрживог управљања водама у сливу реке Саве, и   • Спречавање/ограничавање опасности у сливу (поплаве, суше, лед, акциденти) и уклањање/смањење њихових штетних последица.

Основни **принципи** дефинисани *Оквирним споразумом* обухватају:

- сарадњу засновану на сувереној једнакости, територијалном интегритету, узајамној користи и доброј вери за постизање циљева *Оквирног споразума*, сарадњу засновану на редовној размени информација у сливу, сарадњу са међународним организацијама и у складу са Директивом 2000/60/ЕС (*Оквирна директива о водама*) и Директивом 2007/60/ЕС (*Директива о оцени и управљању ризиком од поплава, у даљем тексту Директива о поплавама*), и
- разумно и правично коришћење водних ресурса, уз примену мера усмерених на обезбеђење интегритета водног режима у сливу и смањење прекограничних утицаја

изазваних обављањем привредних и других активности Страна, као и поштовање принципа ненаношења штете.

Имплементација *Оквирног споразума* је у надлежности националних институција, службено именованих од Страна *Оквирног споразума* (списак се налази у Додатку 1), а координирана је од стране Савске комисије.

Оквирни споразум представља први развојно оријентисан мултилатерални споразум у послератном периоду, закључен на простору бивше Југославије после *Дејтонског мировног споразума* и *Споразума о сукцесији*. Обухватањем целокупног управљања водним ресурсима и истовременим решавањем питањима развоја и одрживости, чиме се, на пример, повезују развој пловидбе и заштита животне средине, *Оквирни споразум* одређује Савској комисији најшири делокруг рада међу организацијама које се баве речним или језерским сливовима у Европи.

2.3. Механизам сарадње

Међународна комисија за слив реке Саве (Савска комисија) је заједничка институција, успостављена као међународна организација са међународним правним капацитетом потребним за спровођење својих функција, са сталним секретаријатом као својим извршним телом.

Мандат и обавезе Савске комисије, дефинисани Додатком I *Оквирног споразума* – *Статутом Међународне комисије за слив реке Саве*, одражавају амбициозан приступ Страна *Оквирног споразума* да успоставе заједнички институционални систем, који ће резултирати пуном имплементацијом *Оквирног споразума*.

Ради постизања главних циљева *Оквирног споразума*, Савска комисија координира следеће **активности**:

- израду и реализацију заједничких планова за слив реке Саве (на пример, план управљања речним сливом, план управљања ризиком од поплава);
- припрему развојних програма за слив реке Саве;
- обнову и развој пловидбе у сливу;
- успостављање интегралних система за слив реке Саве (ГИС, РИС, систем за прогнозу и упозоравање на опасност од поплава, итд.);
- усклађивање националне регулативе са регулативом Европске уније, и
- израду протокола за регулисање специфичних аспеката имплементације *Оквирног споразума*.

У складу са својим мандатом и одговорностима, Савска комисија представља централну тачку у идентификацији и имплементацији пројеката од регионалног значаја, са циљем да се ојача сарадња земаља у сливу и омогући остварење циљева *Оквирног споразума*.

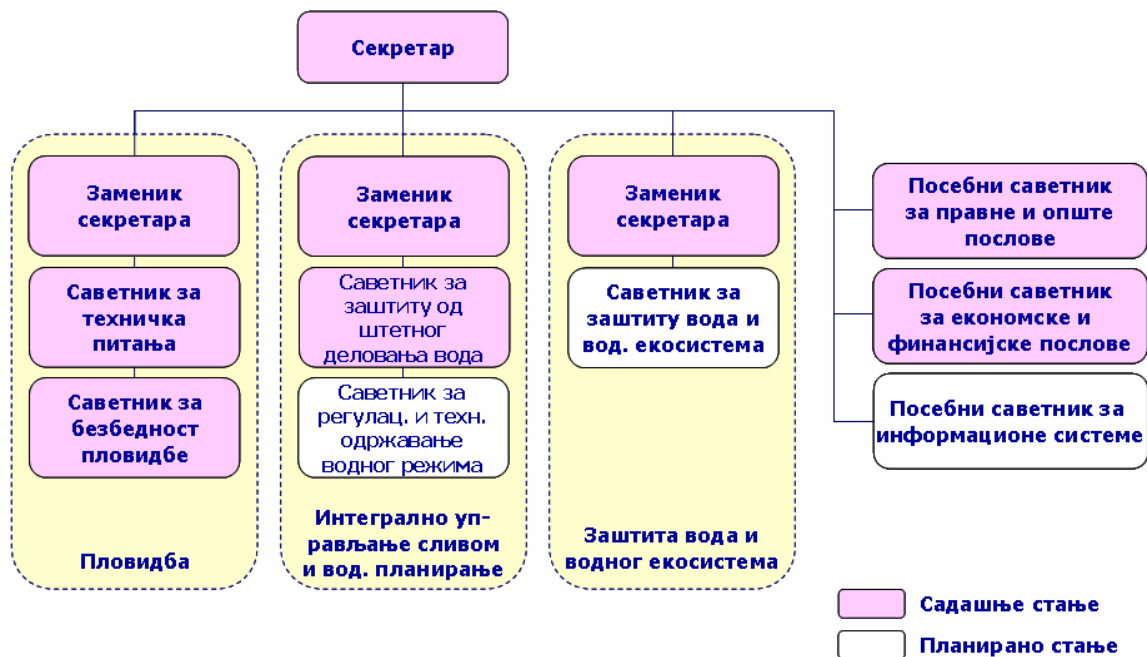
Савска комисија је надлежна за доношење одлука у области пловидбе и давање препорука о свим осталим питањима.

Савску комисију **чине** по два представника сваке Стране *Оквирног споразума*, односно члан и заменик члана, који имају један глас у Комисији. Списак садашњих представника дат је у Додатку 2. Комисија има председавајућег, који представља Савску комисију.

Секретаријат је административно и извршно тело Савске комисије. Састоји се од службеника и помоћног особља. Службеници су секретар, његови заменици и саветници (Слика 1). Они су држављани Страна *Оквирног споразума*, заступљени на равноправној основи и постављени од стране Савске комисије. Помоћно особље чине два техничка

администратора и књиговођа, од којих је тренутно попуњено само место једног техничког администратора.

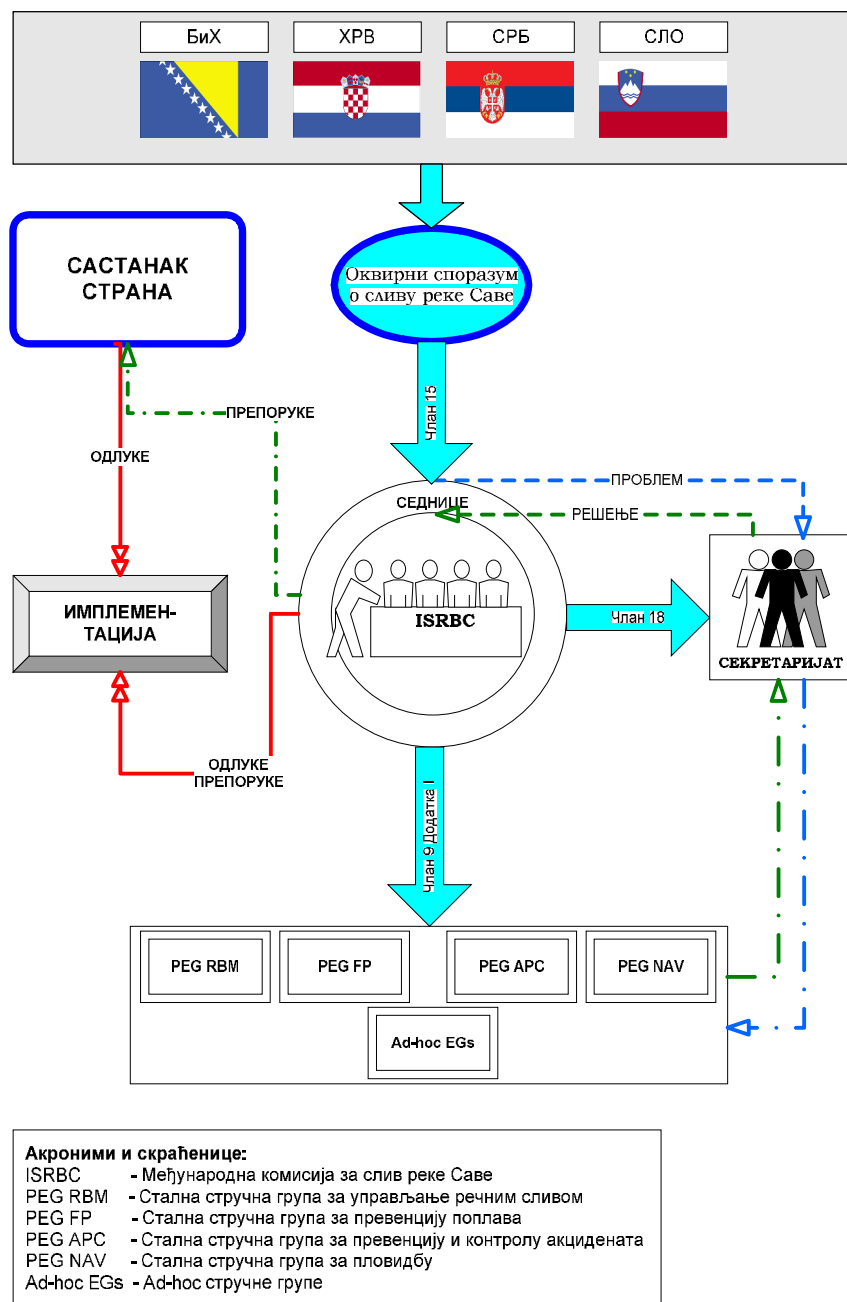
Слика 1. Структура Секретаријата Савске комисије (службеници).

У циљу јачања сарадње и обезбеђења синергије у постизању својих циљева, Савска комисија је основала сталне и *ad-hoc* стручне групе, састављене од именованих стручњака сваке од држава Страна.

Постоје четири сталне стручне групе, које покривају кључна питања у сливу реке Саве – управљање сливом, спречавање и контролу акцидената, заштиту од поплава и пловидбу, као и пет *ad-hoc* стручних група, које се баве специфичним питањима и задацима – правна питања, финансијска питања, хидрометеоролошка питања, ГИС и РИС.

Стручним групама председавају службеници Секретаријата. У принципу, све материјале за разматрање на састанцима стручних група припрема Секретаријат.

Оквирна схема **процеса одлучивања** са правном основом приказана је на Слици 2. Генерално, Савска комисија на својим седницама поставља специфична питања која Секретаријат и/или стручна група (групе) треба да испита. Када се пронађе решење, Секретаријат га представља Савској комисији, са препоруком о наредним корацима. На основу препорука Секретаријата, Савска комисија, на својим редовним или ванредним седницама, усваја одлуке и препоруке Странама *Оквирног споразума*. Одлуке које Савска комисија донесе у области пловидбе, а које се односе на обезбеђивање услова за безбедну пловидбу и услове за финансирање радова и одржавања пловног пута, имају обавезујући карактер за све државе Стране. У области управљања водама, Савска комисија доноси само препоруке. Одлуке и препоруке доносе се једногласно. Поред тога, Савска комисија даје препоруке Састанку Страна, који доноси одлуке о стратешким питањима имплементације *Оквирног споразума* и врши опште праћење процеса имплементације.

Слика 2. Процес одлучивања у имплементацији *Оквирног споразума*.

3. Тренутни статус имплементације *Оквирног споразума*

3.1. Пловидба

Распад Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и економски пад 80-тих и 90-их година прошлог века, изазвале су изразити пад превоза и пловидбе реком Савом.

Од тада, река Сава се ретко користи за речни транспорт, из више разлога, укључујући недостатак одржавања и инвестиција, што је резултирало ниским квалитетом инфраструктуре, слабу повезаност са друмским и железничким саобраћајницама, оштећене луке и речну инфраструктуру, као и постојање заосталих неексплодираних средстава, које угрожава безбедност пловидбе.

Услови пловидбе су неповољни због ограниченог газа у дугим периодима, ограничене ширине пловног пута и висине испод мостова, као и због недовољне обележености пловног пута.

С друге стране, у осталим деловима Европе, транспорт унутрашњим пловним путевима показао се као конкурентан вид транспорта, који је прихватљив за животну средину и који смањује преоптерећеност друмског саобраћаја.

Полазећи од ове иницијалне ситуације, у оквиру имплементације *Оквирног споразума*, као и *Протокола о режиму пловидбе Оквирног споразума* [2], уложен је напор да се обезбеде услови, потребни да река Сава постане важан пут за унутрашњи водни транспорт, прихватљив за животну средину и безбедан за пловидбу. Предузете активности резултирале су низом постигнућа [8].

Административни и правни оквир ојачани су развојем сета правила и других докумената који се односе на техничка питања и безбедност пловидбе [9], усаглашених са одговарајућом регулативом Европске уније и Економске комисије Уједињених нација за Европу (UNECE). За илустрацију, неки специфични захтеви из *Правила пловидбе на сливу реке Саве* уведени су у нови текст *Европског кода за унутрашње пловне путеве (CEVNI)*. Исто тако, *Правила о превозу опасног терета на сливу реке Саве* увела су директну примену одговарајуће европске регулативе – *Европског споразума о међународном превозу опасног терета унутрашњим пловним путевима (ADN)*.

Међу осталим остварењима, треба поменути *Даљинар реке Саве* (обновљен после 50 година), као и први икада израђен *Албума мостова на реци Сави*.

Значајан напредак постигнут је у **обнови и развоју инфраструктуре пловног пута реке Саве**. Израђена је прелиминарна документација, која обухвата претходну студију оправданости и студију оправданости обнове и развоја водног пута [10,11]. Стране *Оквирног споразума* договориле су се о категоризацији будућег пловног пута, која ће се користити као основа за израду главног пројекта, затим о начину финансирања радова и пловидби узводно од Сиска до Словеније, као и о „акционом плану“ и временском оквиру за развој пловног пута.

За узводни део пловног пута, Рачиновци (km 211) – Сисак (km 594), израђена је студија оцене утицаја на животну средину, а очекује се да ускоро започне израда главног пројекта пловног пута. За низводни део, Београд (km 0) – Рачиновци (km 211), обезбеђена су средства за финансирање завршне фазе процеса планирања (тј. израду студије оцене утицаја на животну средину и главног пројекта).

Систем обележавања пловног пута потпуно је обновљен после 20 година. Са речних обала су уклоњена заостала неексплодирана средства и изведени су хитни радови на одржавању критичних деоница, које деле Хрватска и БиХ. *План обележавања реке Саве и њених пловних притока* се припрема на годишњем нивоу. Реализована је прва фаза развоја

речних информационих сервиса (РИС) на реци Сави (тј. главни пројекат и инсталација прототипа), у складу са *РИС директивом* Европске уније.

Тежња да се обезбеди **еколошка одрживост развоја пловидбе** одражава се не само у већ поменутих правилима која се односе на техничка питања и безбедност пловидбе, већ и у следећим активностима и резултатима:

- покушајима да се питања заштите вода и развоја пловидбе третирају обједињено у процесу припреме првог *Плана управљања сливом реке Саве*;
- изради *Протокола о превенцији загађења вода проузрокованог пловидбом уз Оквирни споразум* [12], који се тренутно налази у процесу ратификације;
- активном учешћу Савске комисије у процесима на нивоу Дунава и Европе, као што су израда и имплементација *Заједничке изјаве о водећим принципима за развој унутрашње пловидбе и заштиту животне средине у сливу реке Дунав* [24], заједно са Међународном комисијом за заштиту реке Дунав (ICPDR) и Дунавском комисијом, као и израда *Приручника о доброј пракси у одрживом планирању пловних путева* [25], у оквиру EU FP7 пројекта PLATINA.

Поред тога, покренуте су активности на **развоју наугичког туризма** у сливу реке Саве. У оквиру тога, у сарадњи са регионалним привредним коморама Страна израђен је први *Наугичко-туристички водич за реку Саву*.

Наведени резултати обезбеђују чврсту основу за даљу имплементацију *Оквирног споразума* у правцу успостављања међународног режима пловидбе реком Савом и њеним пловним притокама. Већ постоји неколико показатеља развоја саобраћаја и отварања нових токова за превоз терета на реци Сави, као што су отварање транспорта нафтних производа из Брода/Босанског Брода, развојне активности у лукама Србије (тј. уговор о сарадњи између лука Сремска Митровица и Ријека, и план развоја луке Шабац), као и прво крстарење пуничким бродом дуж целог пловног пута реке Саве после 150 година.

3.2. Управљање водама

За време Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, улагани су одређени напори да се управљање водним ресурсима у сливу реке Саве третира на интегралан начин [27]. Међутим, недостатак усклађеног управљања током 90-тих година прошлог века постао је претња за воде и водни екосистем у сливу реке Саве.

Од почетка имплементације *Оквирног споразума*, реализован је или покренут широк опсег активности на пољу управљања водама.

Кључна активност у области **управљања речним сливом** је израда првог *Плана управљања сливом реке Саве* у складу са *Оквирном директивом о водама* Европске уније.

Важан корак у том погледу била је израда *Извештаја о анализи слива реке Саве* [6]. *Извештај* је опсежан документ, који обухвата и резултате два посебно израђена извештаја (о хидрологији и хидроморфологији), а обрађује и питања квалитета и квантитета вода. Са циљем да се од самог почетка процеса припреме *Плана управљања сливом* примени интегрални приступ, у оквиру Анализе слива реке Саве обрађена су и питања која се односе на управљање поплавама и развој пловидбе. У *Извештају* су такође приказане и прве прегледне и тематске карте слива, израђене у ГИС-у.

Даља израда првог *Плана управљања сливом реке Саве* наставља се уз техничку помоћ која се реализује уз финансијску подршку Европске комисије. Нека од главних обележја будућег *Плана управљања* су интеграција заштите животне средине и других питања (различитих начина коришћења вода и управљања поплавама) и примена резултата релевантних текућих пројеката, као што је пројекат који се бави анализом утицаја климатских промена у сливу реке Саве и израдом плана прилагођавања климатским променама (пројекат *WATCAP*).

До сада су утврђена питања од значаја за управљања водама на сливу, започета је анализа интересних група, док је израда нацрта *Плана управљања* у току.

Поред ових активности, припремљен је нацрт *Протокола о управљању наносом уз Оквирни споразум*, чији је циљ регулисање питања управљања наносом у складу са *Планом управљања сливом*, и започео је процес његовог усклађивања међу Странама, док се израда нацрта *Протокола о прекограничним утицајима уз Оквирни споразум* тренутно одвија на нивоу Савске комисије.

У области **управљања поплавама**, *Акциони план за заштиту од поплава* за слив реке Саве [13] израђен је у складу са *Акционим програмом за заштиту од поплава за слив реке Дунав ICPDR-а*. *Акциони план* даје први програм мера, које свака Страна треба да спроведе како би дефинисане циљеве управљања поплавама у свом делу слива реке Саве остварила до 2015. године.

Израђен је и потписан *Протокол о заштити од поплава уз Оквирни споразум* [14], који треба да обезбеди правну основу за сарадњу Страна у складу са *Директивом ЕУ о поплавама*, укључујући и припрему *Плана управљања ризиком од поплава* за слив реке Саве. *Протокол* се тренутно налази у процесу ратификације.

Извршена је оцена постојећих пракси у области управљања поплавама у Странама, израђена је база података о постојећим објектима заштите од поплава, а у ГИС-у је израђена карта која оријентационо приказује зоне плавлeња за цео ток реке Саве.

Развијени су хидролошки модел слива реке Саве и хидраулички модел реке Саве, који имају потенцијал за даље унапређење и могу бити добра основа за бројне активности, планиране у сливу.

Покренут је пројекат чији је циљ да повеже планирање управљања ризиком од поплава и оцену климатских промена у сливу реке Саве.

У циљу ефикасне **превенције и контроле акцидената** у сливу реке Саве, континуирано се учествује у тестирању постојећег ICPDR-овог Система за рано упозоравање на опасност од акцидената, а чине се и напори на унапређењу рада Главних међународних центара за алармирање (PIAC) у Странама *Оквирног споразума*.

Израђен је нацрт *Протокола о ванредним ситуацијама уз Оквирни споразум*, који треба да регулише питања везана за ванредне ситуације у сливу реке Саве, и започео је процес његовог усклађивања међу Странама *Оквирног споразума*.

Коначно, припремљено је и више предлога пројеката који треба да омогуће даљу имплементацију *Оквирног споразума* у области управљања водама (нпр. биланс наноса за реку Саву, израда плана заштите и спашавања у случају загађења вода за слив реке Саве).

Приказани резултати представљају добру основу за даљу имплементацију *Оквирног споразума* у правцу успостављања одрживог управљања водама, као и управљања опасностима, као што су поплаве и акциденти, у сливу реке Саве.

3.3. Остале активности од значаја за имплементацију *Оквирног споразума*

У области **управљања информацијама**, израђена је *Стратегија развоја Географског информационог система за слив реке Саве* [15], при чему су у обзир узети *Директива INSPIRE (2007/2/EC)* и *Водни информациони систем за Европу (WISE)*. У складу са тим, израђени су имплементациони документи за успостављање Сава ГИС-а, обезбеђена су средства за финансирање почетне фазе успостављања ГИС-а и покренута почетна фаза његовог успостављања.

У области **хидролошких и метеоролошких питања**, остварен је напредак у размени хидролошких и метеоролошких информација и података у сливу, укључујући и обнављање *Хидролошког годишњака за слив реке Саве* [16] после више од 20 година.

Постигнути су прелиминарни договори о основним елементима система за размену хидролошких и метеоролошких информација и података у сливу. Реализоване су припремне активности за имплементацију два важна пројекта – нове *Хидролошке студије за слив реке Саве*, и развој и унапређење хидрометеоролошког информационог и система прогнозе и упозоравања на опасност од поплава у сливу Саве.

Успостављена је и одржава се **сарадња** Савске комисије са великим бројем међународних организација и институција, са посебним нагласком на оне наведене у члану 5 *Оквирног споразума*. Основа за сарадњу са ICPDR-ом и Дунавском комисијом ојачана је потписивањем меморандума о разумевању о сарадњи са сваком од ове две комисије. Подршка Европске комисије пројектима релевантним за имплементацију *Оквирног споразума* постала је стабилна, а препознавање неколико приоритетних пројеката Савске комисије у контексту *Стратегије ЕУ за подунавље* указује на постојање воље за наставак подршке. Такође треба поменути и добру сарадњу са UNECE-ом и њихову подршку пројектима Савске комисије.

Успостављена је и одржава се сарадња са институцијама држава Страна, надлежним за имплементацију *Оквирног споразума* (приказаним у Додатку 1), као и са другим националним институцијама, као што су агенције, канцеларије, службе, институти и универзитети.

Да би се обезбедило **учешће јавности и укључење интересних група** у главне активности које се односе на имплементацију *Оквирног споразума*, успостављена је сарадња са невладиним организацијама и другим институцијама и локалним актерима у сливу реке Саве, формирана је мрежа организација-посматрача у Савској комисији и успостављен је већи број механизма за информисање и консултације интересних група и/или шире јавности, укључујући званичну интернет страну, билтен *Савски весник*, публикације и промотивни материјал Савске комисије, обележавање Дана реке Саве, чланке у штампи, конференције за штампу, изјаве за медије, организацију консултативних радионица, јавних презентација и других састанака са интересним групама од стране Савске комисије, као и учешће у прославама, конференцијама и осталим догађајима, и прилоге у билтенима и на интернет странама других организација/институција.

Добар пример укључивања интересних група је процес израде и имплементације *Заједничке изјаве о водећим принципима за развој унутрашње пловидбе и заштиту животне средине у сливу реке Дунав*, који заједнички воде ICPDR, Дунавска комисија и Савска комисија, и где ову тему континуирано разматрају различите интересне групе из сектора пловидбе и заштите животне средине.

Коначно, урађена је и анализа међународних споразума релевантних са становишта имплементације *Оквирног споразума*.

3.4. Научене лекције

Генерално, *Оквирни споразум* се доказао као добра платформа за јачање контаката и унапређење сарадње међу Странама, пружајући им могућности за размену искустава и додатну обуку представника укључених у рад стручних група Савске комисије. Такође, он обезбеђује и бољу међусекторску сарадњу, посебно међу надлежним телима Страна.

Постигнути напредак у великој мери одговара плановима утврђеним претходном *Стратегијом*. Имајући у виду тренутни статус имплементације *Оквирног споразума*, будуће напоре треба усмерити на:

- ефикасан завршетак процеса планирања и, након тога, почетак радова на обнови и развоју пловидбе на реци Сави, као и даљу промоцију и унапређивање имица унутрашње пловидбе у свим Странама *Оквирног споразума*, у складу са *NAIADES*;
- подршку даљем развоју стратешких планова (*План управљања сливом*, *План управљања ризиком од поплава*) и интегралних система (ГИС, РИС и система праћења, прогнозе и раног упозоравања на опасност од акцидената и поплава) за слив реке Саве;
- разматрање других развојних активности у сливу (нпр. хидроенергетика, снабдевање водом, пољопривреда, рекреација, туризам), праћено анализом њихове еколошке одрживости, и узимајући у обзир могуће утицаје климатских промена;
- даље унапређење размене информација у оквиру слива (нпр. хидролошких и метеоролошких података);
- усклађивање националних методологија (нпр. у вези са анализом хидролошких и метеоролошких података);
- даље укључивање интересних група у имплементацију *Оквирног споразума* и, нарочито, ширење платформе интересних група ради укључивања академског и пословног сектора;
- приступање Страна *Оквирног споразума* главним мултилатералним споразумима значајним за даље унапређење сарадње у сливу реке Саве.

Највеће препреке и тешкоће у имплементацији *Оквирног споразума* повезане су са недостатком људских и финансијских ресурса Страна и обезбеђивањем финансијских средстава за имплементацију приоритетних пројеката. Додатни изазов представља ограничен приступ основним подацима (топографским, хидролошким, итд.), потребним за припрему студија од заједничког интереса под окриљем Савске комисије, нарочито у случајевима када су ти подаци у поседу националних институција које нису званично номиноване као надлежне за имплементацију *Оквирног споразума*.

Неки изазови повезани су са појединим областима имплементације *Оквирног споразума*. На пример, на националном нивоу, унутрашња пловидба је, иако представља најефикаснији и еколошки најприхватљивији вид транспорта, генерално подцењена у поређењу са другим видовима транспорта. Или, на напредак у области управљања водама, где се захтеви према Странама заснивају на препорукама и закључцима Савске комисије (за разлику од одлука Савске комисије у области пловидбе), у одређеној мери утиче и различита перцепција захтева од стране надлежних тела Страна.

У неким од Страна *Оквирног споразума*, додатне препреке су и недостатак одговарајућих институционалних механизма и недостатак усклађености законске регулативе са оном Европске уније. Такође, постоји и простор за унапређење билатералне сарадње у којој се Савска комисија посматра као могући медијатор.

У складу са тим, главни предуслови за даљу ефикасну имплементацију *Оквирног споразума* су:

- даље подизање свести о користима и важности постојеће сарадње Страна у оквиру имплементације *Оквирног споразума*, не само у институцијама надлежним за имплементацију, већ и у осталим националним институцијама;
- обезбеђивање одговарајућих људских и финансијских ресурса у Странама за спровођење активности координисаних од стране Савске комисије;
- обезбеђивање одговарајућих финансијских инструмената за реализацију активности и пројеката, нарочито оних који треба да се спроводе под окриљем Савске комисије;
- омогућавање слободног приступа основним подацима потребним за припрему студија које координира Савска комисија, са посебном пажњом на податке у поседу

националних институција које нису званично нису службено номиноване као институције надлежне за имплементацију *Оквирног споразума*;

- развијање правне основе и институционалних механизма (нпр. за укључивање Главних међународних центара за алармирање у системе цивилне/еколошке заштите у БиХ и Србији).

Даље јачање капацитета у оквиру Савске комисије, кроз пружање јаче подршке Страна члановима стручних група Савске комисије у извршавању њихових обавеза, као и кроз даље јачање капацитета Секретаријата Савске комисије, свакако би било од додатне користи за имплементацију *Оквирног споразума* у будућности.

4. Специфични циљеви имплементације *Оквирног споразума* и мере за њихово остваривање

Ово Поглавље заснива се на основним циљевима *Оквирног споразума* (Оквир 1, Подпоглавље 2.2) и у њему се разрађују специфични циљеви у свакој од приоритетних области имплементације *Оквирног споразума*, као и мере за остваривање ових циљева.

Специфични циљеви и мере, који се односе на „успостављање међународног режима пловидбе на реци Сави и њеним пловним притокама“ (члан 2, став 1.а, и члан 10 *Оквирног споразума*), приказани су у оквиру приоритетне области „Пловидба“ (Подпоглавље 4.1).

Циљеви и мере усмерени на „успостављање одрживог управљања водама у сливу“ и „предузимање мера за превенцију или ограничавање опасности, и за смањење и уклањање штетних последица, укључујући оне изазване поплавама, ледом, сушом и инцидентима који обухватају материје опасне за воду“ (члан 2, ставови 1.б и 1.ц, члан 11 *Оквирног споразума*), обрађени су у приоритетним подручјима „Управљање речним сливом“, „Управљање поплавама“ и „Превенција и контрола акцидената“ (Подпоглавља 4.2 – 4.4).

Циљеви и мере, приказани у делу „Међусекторска питања“ (Подпоглавље 4.5), имају првенствени циљ да омогуће имплементацију *Оквирног споразума* у областима пловидбе и интегралног управљања водама.

4.1. Пловидба

Следећи **специфични циљеви** произилазе из општег циља да се успостави међународни режим пловидбе на реци Сави и њеним пловним притокама.

- **Даље уједначавање и унапређење административног и правног оквира са циљем повећања безбедности пловидбе и отклањања административних препрека за пловидбу** (члан 5 и члан 10, ставови 1 и 3 *Оквирног споразума*; чланови 2, 3, 4 и 8 *Протокола о режиму пловидбе уз Оквирни споразум*).

Ако се узме у обзир да је река Сава, после ступања на снагу *Оквирног споразума*, постала међународни пловни пут, јачање административног и правног оквира у области пловидбе представља неопходан предуслов за развој транспорта у сливу реке Саве.

Користећи правну способност која произилази из члана 16(1а) *Оквирног споразума*, Савска комисија је до сада донела неколико одлука које се односе на правила пловидбе, правила за заповеднике и посаду, превоз опасних терета и речне информационе сервисе. Ове одлуке представљају основни сет прописа за успостављање усаглашеног система пловидбе у сливу реке Саве.

Истовремено, у току је неколико иницијатива за потпуно усаглашавање правила у области унутрашњег водног транспорта у Европи и јасно је да су даље унапређење и усаглашавање основних правила и израда нових прописа за слив реке Саве у складу са прописима Европске уније и других речних комисија (нарочито, узајамно признавање дозвола заповедника пловила, царинске и полицијске процедуре) од изузетне важности за развој поузданог транспортног система.

Ово је дугорочан и стални циљ Савске комисије, обзиром да је јасно да развој технологије речног транспорта треба да буде праћен одговарајућим унапређењем административног и правног оквира.

За постизање овог циља, потребно је:

- стално праћење примене постојећих прописа, кроз састанке и радионице са лучким капетанијама, надлежним телима и корисницима пловног пута, са циљем њиховог унапређења и усклађивања са постојећом праксом;
- даља разрада свих осталих потребних правила (тј. техничка правила за пловила и правила о спречавању загађења ваздуха проузрокованог испусним гасовима са пловила);
- сарадња са Европском унијом, UNECE-ом и другим речним комисијама, ради успостављања правног и административног оквира за унутрашњу пловидбу на нивоу Европе (изузетно је важно постизање консензуса о јединственим европским правилима о пловидби и дозволама заповедника пловила);
- развој система образовања за чланове посаде;
- израда и унапређење навигационих карата и публикација које се односе на питања пловидбе (тј. *Приручник за пловидбу, Даљинар, Албум мостова, Списак зимовника и зимских склоништа*). У том смислу, један од главних изазова биће успостављање и рад система за редовно ажурирање карата.

С обзиром на то, главни задаци Савске комисије биће припрема и усвајање нових, као и ажурирање постојећих одлука, док ће главни задатак Страна бити имплементација одлука.

- **Обнова, развој и одговарајуће одржавање пловног пута реке Саве са циљем повећања комерцијалног саобраћаја и унапређења безбедности пловидбе** (члан 10, став 4 *Оквирног споразума*; члан 9 *Протокола о режиму пловидбе уз Оквирни споразум*; члан 4 Додатка I *Оквирног споразума – Статут Савске комисије*)

Транспорт реком Савом ограничен је само на одређене деонице реке и на врло је ниском нивоу, док је пре 1990. године годишњи промет био на нивоу од око 15 милиона тона. Током претходних година, које катактерише недостатак одржавања, ширина и дубина пловног пута реке Саве су смањени, а пловидба је, због смањених габарита пловног пута, постала небезбедна. То је резултирало краћим периодима пловидбе током године и врло ограниченим интересом за саобраћај.

На основу постојеће и/или планиране изградње саобраћајне инфраструктуре која повезује Саву са неколико лука на Јадрану, као и постојања лучке инфраструктуре на реци Сави и веза са Дунавом, река Сава пружа могућности за интензивирање даљег развоја речног транспорта и јасно је да је обнова транспорта пловним путем реке Саве изузетно важна, обзиром да је то еколошки повољан и одржив вид транспорта са изузетним потенцијалом. Ово је постало нарочито изражено после потписивања и ратификације *Оквирног споразума* и усвајања *Протокола о режиму пловидбе уз Оквирни споразум*, према којима је пловидба слободна за пловила свих држава.

Имајући све наведено у виду, потребно је обезбедити одговарајући економски и организациони оквир за поновно успостављање трговине и пловидбе (теретне и путничке) реком Савом, са циљем да се:

- унапреди инфраструктура пловног пута до класе IV и Va, извођењем хидротехничних радова;
- обезбеди правилно и усклађено одржавање и обележавање пловног пута;
- имплементирају речни информациони сервиси (РИС), и
- унапреде јавне и приватне инвестиције у транспорт на реци Сави, у складу са адекватном економском и фимансијском анализом.

Јасно је да, у области пловидбе, главни приоритет Савске комисије представља обнова и развој пловидбе на међународном делу пловног пута, што подразумева што скорију обнову пловног пута у складу са договореном класом, праћену одговарајућим и редовним одржавањем и обележавањем пловног пута. Дугорочно посматрано, размотриће

се наставак активности на унапређењу класе међународног дела пловног пута, као и продужење пловности реке Саве узводно од Сиска, према Словенији, у зависности од транспортних потреба и захтева у смислу заштите животне средине.

Да би се поменути циљ постигао, потребно је да се:

- изради главни пројекат и остала потребна документација за обнову и развој пловног пута;
- донесе одлука Савске комисије у вези са координацијом имплементације пројекта обнове и развоја пловидбе;
- донесе одлука Савске комисије у вези са расподелом трошкова радова на обнови између држава;
- обезбеди финансирање за извођење хидротехничких радова;
- изведу хидротехнички радови;
- правилно и редовно одржава и обележава пловни пут;
- успостави РИС и њиме управља;
- настави са планирањем унапређења класе пловног пута;
- истраже могућности за продужење пловности узводно од Сиска, према Словенији (израда студија и пројеката);
- обезбеди развој сектора и модернизација унутрашњег водног транспорта (нпр. развој бродарства помоћу сета економских мера, модернизација флоте, увођење модерних техника и технологија и транспорта контејнерима, инвестирање у кадрове).

За испуњење овог циља, израда преостале документације, обезбеђење потребних финансијских средстава и обављање радова на обнови и развоју пловног пута реке Саве углавном ће бити одговорности Страна *Оквирног споразума*, док ће Савска комисија бити одговорна за координацију између самих Страна, координацију између Страна и међународне заједнице, као и за усвајање свих релевантних одлука.

• **Успостављање ефикасног система за управљање отпадом са пловила ради заштите вода од загађења са пловила** (члан 10, став 4 и члан 11 *Оквирног споразума*)

Тренутно недовољно искоришћен капацитет који Сава нуди за будућа транспортна решења представља велики изазов за унутрашњу пловидбу, нарочито ако се посматра као вид транспорта који најмање угрожава животну средину. На реци Сави, у поређењу са стањем 2008. године, очекује се значајан пораст обима водног транспорта до 2015. године.

Као резултат ових изазова, унутрашња пловидба ће се суочити са потребом за превенцијом опасности по животну средину, која је повезана са повећањем саобраћаја и, посебно, са отпадом са пловила. Како у савским државама постоје разлике у начину управљања отпадом са пловила, одрживо решење захтева да се превазиђе тренутно непостојање адекватног управљања отпадом са пловила у прекограничној сарадњи дуж реке Саве. Такав развој и имплементација превентивних и, на међународном нивоу, усклађених мера заштите сложеност водног екосистема су у жижи овог циља, који обухвата следеће:

- превенцију загађења воде имплементацијом мера дефинисаних концептима управљања отпадом са пловила, усклађеним на међународном нивоу;
- развој међународних финансијских структура у виду модела финансирања за нафтни и масни отпад са пловила, ради спречавања илегалног испуштања у реку, као начин смањења трошкова и ризика од загађивања вода и штете по животну средину;
- успостављање система станица за прикупљање, обраду и одлагање опасног и осталог отпада са пловила на реци Сави,

- могућу интеграцију у дунавски систем (WANDA).

Припремне активности у правцу остваривања овог циља углавном ће спроводити Савска комисија, док ће коначно успостављање система станица за прикупљање, обраду и одлагање опасног и другог отпада са пловила на реци Сави спровести Стране.

- **Стварање позитивне слике о унутрашњој пловидби уопште и промоција реке Саве као важног регионалног транспортног коридора** (члан 10, ставови 1 и 4 *Оквирног споразума*)

Опште познавање могућности речног транспорта и саме реке Саве, као важног регионалног транспортног коридора у овом региону и Европи, углавном је врло ограничено. Стварање позитивне слике о унутрашњој пловидби као поузданом, безбедном и еколошки прихватљивом начину транспорта, као и промоција могућности реке Саве, важни су због привлачења могућих инвеститора и јачег укључивања пословног сектора.

Да би се у потпуности искористио транспортни потенцијал реке Саве, потребно је:

- радити на ширењу информација и организацији радионица и семинара са циљем промовисања могућности и предности водног транспорта уопште, а нарочито на реци Сави;
- организовати редовне састанке са потенцијалним корисницима пловног пута;
- развити одрживу и модерну маркетиншку кампању, да би се привукле приватне инвестиције и повећала потражња и коришћење унутрашњег водног транспорта.

Стварање позитивне слике о унутрашњој пловидби уопште, и посебно промоција реке Саве као важног регионалног транспортног коридора, биће важан задатак, и то највећим делом за Савску комисију. Међутим, одговарајућа подршка надлежних тела Страна биће неопходан предуслов за успешно испуњење овог циља.

- **Развој наутичког туризма / Стварање оквира за наутички туризам** (члан 10, став 4 *Оквирног споразума*)

Коришћење воде у рекреативне сврхе, у Европи постаје све важније. Више од милион моторизованих пловила креће се унутрашњим пловним путевима држава чланица Европске уније. Раст се, само у сектору спортова на води, процењује на 2-3% годишње, а рекреација и живот на обалама река и језера представљају растућу вредност и прилику да се пружи подстицај економском развоју региона и градова који се налазе уз унутрашње пловне путеве.

У исто време, река Сава, као део европске мреже пловних путева, представља изузетан потенцијал у погледу културног и друштвеног наслеђа, заштићених подручја, укључујући паркове природе и градове од изузетног значаја. Потпуна приступачност пловних путева реке Саве, са становишта наутичког туризма, до данас је остала ограничена због недостатка инфраструктуре (ограничена пловност и недостатак пристаништа) и непостојања интегралног управљања наутичким туризмом.

Имајући у виду да ће развој наутичког туризма омогућити додатно запошљавање локалног становништва и даљи развој пратећих активности (као што су производња здраве хране и угоститељство), очигледно је да наутички туризам може значајно да допринесе свеукупном економском развоју слива реке Саве, а да ће горе поменути пројекат послужити као основа за потпуно искоришћење туристичког потенцијала слива реке Саве.

Акције које треба спровести обухватају:

- припрему *Мастер плана за развој наутичког туризма*;
- редовно ажурирање *Наутичко-туристичког водича за реку Саву*;
- израду правног оквира за развој наутичког туризма на регионалном и националном нивоу;

- успостављање мреже marina, путничких пристаништа и друге инфраструктуре за наутички туризам дуж реке Саве;
- промоцију могућности наутичког туризма на реци Сави у међународним туристичким организацијама.

Израда оквира за развој и промоцију наутичког туризма углавном ће бити одговорност Савске комисије, док ће развој инфраструктуре бити задатак Страна.

У погледу горе поменутих циљева и активности, важно је истаћи следеће:

- Изузетно је важно на време обезбедити средства за завршетак израде потребне документације и извођење радова на обнови и развоју пловног пута реке Саве. У каснијој фази, потребно је обезбедити средства за правилно одржавање пловног пута.
- Узимајући у обзир обим и комплексност активности на обнови и развоју пловидбе на реци Сави, потребно је успоставити механизам за координацију активности међу Странама. Исти механизам може да се користи и за каснију координацију одржавања пловног пута.
- Имплементација ове *Стратегије* захтева јачање административних капацитета у телима Страна, одговорним за пловидбу.
- Јасно је да је од највишег приоритета што скорија обнова комерцијалног саобраћаја на реци Сави, али развој инфраструктуре на Сави без истовременог стимулисања обнове модерног и конкурентног сектора речног транспорта повећава ризик да се развојни циљеви, повезани са повећањем пловности реке Саве, не остваре.

4.2. Управљање речним сливом

Оквирни споразум истиче успостављање одрживог управљања водама као један од три главна циља процеса сарадње у сливу реке Саве. Усмерен је на сарадњу у области управљања водним ресурсима слива реке Саве на одржив начин и обухвата интегрално управљање површинским и подземним водама.

У том смислу, **специфичан циљ** управљања речним сливом је предузимање даљих заједничких корака у правцу остваривања еколошких циљева *Оквирне директиве ЕУ о водама*, а то су “добар статус или добар потенцијал за све воде” у сливу реке Саве.

Ово питање ће се решавати континуирано, почев од израде првог *Плана управљања сливом реке Саве* и *Програма мера* на нивоу слива, ради остваривања еколошких циљева *Оквирне директиве о водама* на најјекономичнији начин, као и помоћу договорених допунских активности у другом и наредним циклусима планирања управљања сливом реке Саве.

• **Израда Плана (планова) управљања сливом реке Саве** (члан 12 и члан 3 *Оквирног споразума*)

Општи циљ припреме *Плана управљања сливом реке Саве* је да се омогући приближавање регулативи Европске уније из области заштите животне средине и управљања водама, кроз дефинисање приоритетних циљева заједничких за Савску комисију и државе-чланице, као и охрабривањем стратешког фокуса у правцу постизања циљева *Оквирне директиве о водама* и обезбеђивањем усклађене акције свих инструмената планирања који делују у региону, нарочито у смислу интегралног управљања сливом у складу са *Оквирном директивом о водама* (укључујући такође и пловидбу, хидроенергетику, превенцију поплава, заштиту вода и водног екосистема, итд.).

План представља детаљан приказ начина на који ће се постићи еколошки циљеви. На основу карактеристика слива реке Саве (обрађених у *Извештају о анализи слива реке*

Саве [6]), биће утврђени даљи кораци у правцу постизања доброг еколошког статуса површинских вода и доброг хемијског статуса подземних вода, и биће вреднован, на нивоу слива, *Програм мера* за постизање еколошких циљева *Оквирне директиве о водама* на најекономичнији начин.

Претпоставља се да ће Стране усвојити *План управљања сливом реке Саве* у првој половини 2012. године, на предлог Савске комисије. То је предуслов за имплементацију договорених мера.

То, у ствари, значи да се, у случају слива реке Саве, сви процеси који се односе на имплементацију *Оквирне директиве о водама*, **померају** за најмање три године у поређењу са одговарајућим активностима на нивоу Дунава и Европе (2009). Ако се узму у обзир специфичне околности, повезане са различитим нивоом обавеза држава слива у испуњавању захтева *Оквирне директиве*, већ сада је очигледно да се у првом *Плану* могу очекивати значајнији недостаци и да ће нека важна питања остати недовољно разрађена. То, у ствари, значи да ће други и наредни циклуси планирања остати високи приоритет за сарадњу међу државама слива. Обзиром да је за Словенију, као државу чланицу Европске уније, легислатива Европске уније правно обавезујућа, а све остале Стране су опредељене за процесе интеграције, може се очекивати да ће њихови напори у овој области у наредном периоду бити појачани.

Када се узме у обзир да су активности у области управљања сливом, у случају реке Саве, започеле скоро шест година после ступања на снагу *Оквирне директиве о водама*, **Стране Оквирног споразума и сама Савска комисија треба да учине додатне напоре да се активности за Саву ускладе са шестогодишњим циклусима *Оквирне директиве*, почев од трећег циклуса.**

Ради постизања овог оптимистичног циља, потребно је скратити временски оквир за реализацију неколико активности предвиђених *Оквирном директивом о водама* за период 2009-2015. године, и/или ове активности треба спојити са неким другим активностима.

• Имплементација *Програма мера*

Члан 11(7) Оквирне директиве о водама наводи да мере треба да постану оперативне до децембра 2012. године. *Члан 15(3)* истиче да је Европској комисији, у року од три године од објављивања сваког плана управљања речним сливом, потребно поднети прелазни извештај, у коме је описан напредак у имплементацији планираног програма мера. Путем овог извештаја треба пружити информације о томе које се мере спроводе, како, када и ко их спроводи.

У складу са наведеним захтевима, рок за завршетак и подношење прелазног извештаја о имплементацији планова је децембар 2012. године. Обзиром да први *План управљања* за слив реке Саве треба да буде усвојен 2012. године, мере ће бити оперативне у 2015. години.

Имајући у виду да је предложено да други *План* буде припремљен 2015. године, планира се да се **извештај о имплементацији мера припреми 2014. године**, као посебно поглавље другог *Извештаја о анализи слива реке Саве* [6]. Сматра се да ће бити могуће испоштовати временски оквир за израду извештаја, почев од трећег циклуса планирања.

Имплементација програма мера, који ће бити договорен у оквиру израде првог и наредних планова управљања, требало би да буде искључива одговорност Страна. Имплементација се може финансирати од самих Страна и/или кроз различите видове финансирања од стране Европске уније (нпр. ИРА за државе које нису чланице Европске уније, а кохезиони и структурни фондови за државе чланице), као и преко других међународних финансијских институција (нпр. Светска банка).

- **Координација интеграције водне политике са осталим политикама (нпр. у области пловидбе, хидроенергетике, управљања ризиком од поплава), као и са питањима везаним за климатске промене**

Питања која се односе на климатске промене

Иако први *План управљања сливом реке Саве* обухвата поглавље које се бави климатским променама, то питање, услед недовољног знања, није у жижи овог циклуса планирања.

Ипак, тренутно се у сливу реке Саве одвијају неке важне активности које се односе на климатске промене. Два пројекта, која су у току, могли би да имају велики утицај на планирање управљања сливом у наредном периоду.

У оквиру првог пројекта, који финансира и имплементира Светска банка, спроводи се анализа са циљем да се попуне недостаци у познавању утицаја климатских промена на сектор вода у југоисточној Европи и да се покаже како повећати „отпорност“ кључних инфраструктурних инвестиција у области управљања водама и „отпорност“ самог интегралног управљања водним ресурсима у региону. Овај циљ ће се постићи кроз израду и дисеминацију планова прилагођавања климатским променама за одабране речне сливове у региону, у којима постоје или се планирају инвестиције у водну инфраструктуру од стране Светске банке и националних влада. Слив реке Саве је први слив у југоисточној Европи, одабран за овај посао. Слив реке Саве има високи приоритет, обзиром да резултати регионалних климатских модела указују на могућност смањења средњег годишњег отицаја од око 15% до 30% до средине овог века, што би могло да представља изазов за све инвестиције у овом сливу. *План прилагођавања климатским променама* за слив реке Саве обухватиће карактеризацију слива кроз развој хидролошког модела, процену утицаја за један број сценарија климатских промена применом овог модела, као и оцену алтернатива за активности **адаптивног управљања** у подсекторима управљања водама, укључујући: (i) пловидбу, (ii) хидроенергетику, (iii) коришћење воде за потребе пољопривреде, (iv) заштиту од поплава, и (v) економску анализу пројекта на којима се заснивају студије подсектора управљања водама.

Други пројекат, финансиран од стране UNECE-а, има за циљ да, кроз проширену и ојачану сарадњу између држава у сливу реке Саве, решава питања везана за прекогранично управљање поплавама, узимајући такође у обзир утицај климатских промена за различите сценарије и мере адаптације. Непосредни циљ је да се припреми основа за израду првог *Плана управљања ризиком од поплава за слив реке Саве*, који се заснива на концепту интегралног управљања поплавама и укључује детаљну анализу могућих утицаја климатских промена на управљање поплавама у сливу и мера адаптације које треба предузети у тим случајевима.

Добру основу за даље активности у сливу реке Саве представља сарадња на изради стратегије адаптације на климатске промене за слив реке Дунав, која треба да буде завршена до краја 2012. године.

Све наведене активности створиће добру базу за боље сагледавање климатских промена и одговарајућих мера адаптације у другом и наредним циклусима управљања сливом.

Повезаност управљања речним сливом и управљања ризиком од поплава (члан 9 Оквирне директиве ЕУ о водама)

У складу са ставовима 1, 2 и 3 члана 9, ово се нарочито односи на:

- израду првих карата опасности и ризика од поплава, као и њихове касније ревизије; ове карте ће бити рађене у координацији са, а могу бити и интегрисане у анализе слива, предвиђене чланом 5 *Оквирне директиве*;

- израду првих планова управљања ризиком од поплава и њихове касније ревизије; ови планови ће бити рађени у координацији са, а могу бити и интегрисани у ревизије *Планова управљања речним сливом*;
- активно учешће свих заинтересованих страна.

Директива ЕУ о поплавама дефинише јасне рокове за реализацију сваког од својих захтева, коју је потребно ускладити са одговарајућим задацима из *Оквирне директиве о водама*. Ово се посебно односи на израду карата опасности и ризика од поплава, које се могу интегрисати у следеће извештаје о анализи речног слива. Такође, планови управљања ризиком од поплава треба да буду усклађени са плановима управљања сливом, а могу се и интегрисати у ревизије ових планова. У случају слива реке Саве, очекује се да, кроз заједнички рад на *Програму за израду Плана управљања ризиком од поплава*, буде договорен степен повезаности две врсте планова.

Даљи дијалог са кључним интересним групама (нпр. хидроенергетика)

Добро искуство заједничког рада ICPDR-а, Дунавске комисије и Савске комисије на изради и имплементацији *Водећих принципа за развој унутрашње пловидбе и заштиту животне средине у сливу реке Дунав* [24] могло би да послужи као пример за даље акције на унапређењу дијалога са другим развојно-оријентисаним секторима у сливу реке Саве. Ове акције биће фокусиране на покретање дијалога о интеграцији еколошких аспеката у развојне активности, у складу са захтевима *Оквирне директиве о водама*.

- **Додатна разрада питања која нису одређена као питања од значаја за управљање водама (SWMIs) у првом циклусу израде *Плана управљања*, али могу бити важна у будућности (потреба за водом, нанос, количина подземних вода, итд.)**

Даља разрада ових питања биће обављена у наредном периоду. Једно од најважнијих питања, које није обрађивано само због недовољне количине информација у претходном периоду, јесте питање наноса. Поред тога, пажња ће бити посвећена питањима везаним за управљање подземним водама, заједно са релевантним текућим активностима, као што је имплементација пројекта *Заштита и одрживо коришћење система прекограничног аквифера динарског карста (DIKTAS)*.

Почетни кораци ка успостављању одрживог управљања наносом (члан 8, чланови 10 и 11 *Оквирног споразума*)

До сада, питање управљања наносом није било довољно обрађивано. Савска комисија је припремила нацрт *Протокола о управљању наносом уз Оквирни споразум*, који нанос третира као основни, интегрални и динамички део речног слива са великом еколошком вредношћу. *Протокол* регулише сарадњу између Страна по овом питању, и обезбеђује одрживо управљање наносом у сливу реке Саве, бавећи се питањима и квалитета и количина наноса. Обзиром да је управљање наносом важан елемент управљања речним сливом, *Протокол* представља корак ка успостављању одрживог управљања водама у сливу. Да би се покренуле активности ка успостављању одрживог управљања наносом, од суштинског значаја је потписивање и ратификација *Протокола*. Према *Протоколу*, Стране ће бити обавезне да редовно размењују информације о планираном багеровану, као и да израде *План управљања наносом за слив реке Саве*, најкасније шест година по ступању *Протокола* на снагу.

Да би се остварили главни циљеви *Оквирног споразума* који се односе на израду и имплементацију *Плана управљања сливом Саве* и *Програма мера*, потребно је:

- завршити *План управљања*, укључујући *Програм мера*;
- спровести поступак консултација са јавношћу;

- пратити имплементацију *Програма мера*;
- припремити прелазни извештај о имплементацији *Програма мера*, три године после објављивања првог *Плана управљања*;
- спровести активности релевантне за следећи циклус израде *Плана управљања* (нпр. оцену биодиверзитета и еколошког статуса наноса, воде и **биота**, оцену климатских промена и разраду мера адаптације, ревизију питања од значаја за управљање водама);
- објавити, по могућности ради консултација, прелазни преглед питања од значаја за управљање водама за други *План управљања*;
- припремити други *План управљања сливом реке Саве*.

Да би се постигли главни циљеви *Оквирног споразума* у погледу управљања наносом, потребно је:

- припремити програм израде *Плана управљања наносом за слив реке Саве*;
- успоставити систем размене података о квалитету наноса (нпр. припрема програма багеровања и успостављање координираног система праћења наноса).

Припрема основних докумената за израду наредног *Плана управљања сливом* треба да започне по завршетку првог *Плана*. То ће бити урађено на основу анализе недостатака („gap“ анализа). Имплементација докумената зависи од могућности финансирања у оквиру различитих програма прекограничне сарадње (нпр. Међудржавни програм сарадње за југоисточну Европу - SEE TCP), који се периодично отварају.

4.3. Управљање поплавама

Правна основа за сарадњу у области управљања поплавама је, у ширем контексту, дефинисана чланом 13, став 1 *Оквирног споразума*, према коме ће *Стране теже да успоставе координиран или заједнички систем мера, активности, упозоравања и узбуђивања у сливу реке Саве за ванредне утицаје на водни режим, проузроковане поплавама (природним или вештачки изазваним), ледом, сушом или несташицом воде*.

Од оснивања Савске комисије, управљање поплавама представља једну од главних области сарадње земаља у сливу реке Саве. У циљу додатног јачања сарадње, Стране *Оквирног споразума* су, кроз рад одговарајућих стручних група Савске комисије, израдиле *Протокол о заштити од поплава уз Оквирни споразум* [14]. Стране су потписале *Протокол* у јуну 2010. године.

Овим *Протоколом*, државе су се договориле о сарадњи на:

- припреми *Програма за израду Плана управљања ризиком од поплава за слив реке Саве*;
- реализацији *Прелиминарне оцјене ризика од поплава*;
- припреми карата опасности и ризика од поплава;
- изради *Плана управљања ризиком од поплава за слив реке Саве*;
- успостављању *Система за прогнозу поплава, упозоравање и узбуђивање у сливу реке Саве*;
- размени информација од значаја за одрживу заштиту од поплава.

Ступањем на снагу, после ратификације у националним скупштинама Страна, *Протокол* ће представљати битан додатак *Оквирном споразуму*, чији је циљ стварање услова за одрживу заштиту од поплава и имплементацију заједнички договорених активности Страна. Посебно, *Протокол* ствара основу за постепену израду заједничког ***Плана управљања ризиком од поплава***, у складу са *Директивом ЕУ о поплавама* (2007/60/EU) и у складу са *Конвенцијом о водама* UNECE-а.

Обзиром да се сарадња Страна у овој области, кроз заједнички договорене активности под окриљем Савске комисије, може окарактерисати као веома садржајна, Стране су се, на свом Другом састанку (2009), договориле да подрже већ започете активности на унапређењу заштите од поплава у сливу реке Саве и охрабре даљу сарадњу Страна на реализацији *Прелиминарне оцене ризика од поплава*, изради карата плављења и изради *Плана управљања ризиком од поплава* за слив реке Саве, као и да подрже текуће активности на идентификацији (и припреми) блиских пројеката од заједничког интереса, као што су нова хидролошка студија за слив реке Саве и студија мапирања поплава за реку Саву [18].

У складу са горе описаном снажном опредељеношћу, Савска комисија наставља са већ започетим активностима, усмереним ка **јачању заштите од поплава у сливу реке Саве**, кроз координацију договорених активности.

У циљу јачања заштите од поплава у сливу, планиране су следеће заједничке акције:

- **Израда заједничког *Плана управљања ризиком од поплава за слив реке Саве***

По усвајању *Смерница о води и прилагођавању на климатске промене* на Петом састанку Страна *Конвенције о заштити и коришћењу прекограничних водотока и међународних језера (Конвенција о водама)* (Женева, 10-12.11.2009.), Стране *Оквирног споразума* су одлучиле да подрже имплементацију *Смерница* кроз програм пилот пројеката и платформу за размену искустава у области прилагођавања климатским променама у прекограничном контексту. Слив реке Саве одабран је као један од пилот сливова за ово конкретно тестирање. Кроз овај текући пројекат, планирано је извршење активности које ће довести до дефинисања заједничких циљева савских држава у области управљања ризиком од поплава у сливу реке Саве, кроз:

- припрему детаљног *Програма за израду Плана управљања ризиком од поплава за слив реке Саве*, укључујући консултације и дискусију са Странама *Оквирног споразума* ради постизања заједничког разумевања циљева, структуре и садржаја *Плана управљања ризиком од поплава за слив реке Саве*;
- израду прегледа већ завршених и текућих активности и њихових резултата који се односе на планирање управљања ризиком од поплава у сливу реке Саве, као и одговарајућих иницијатива у сливу реке Дунав, које могу имати утицај на реку Саву;
- идентификацију и оцену постојеће законске регулативе, стратегија и планова који се односе на планирање управљања ризиком од поплава и прилагођавање климатским променама (на прекограничном и националном нивоу), ослањајући се на сличне пописе већ израђене у оквиру других пројеката;
- процену података и информација потребних за припрему заједничког *Плана управљања ризиком од поплава за слив реке Саве* (хидролошки подаци, социоекономски подаци, подаци о животној средини, стању инфраструктуре, итд.), идентификацију извора података на националном и међународном нивоу, идентификацију података који недостају и дефинисање стратегије за прикупљање тих података.

Програм, заједно са осталим активностима чија реализација помаже његовој изради, биће завршен до средине 2012. године. Један од циљева израде *Програма* је постизање договора о временском оквиру за припрему *Плана управљања ризиком од поплава за слив реке Саве*. Ако се у обзир узму различити нивои спремности Страна за имплементацију *Директиве о поплавама*, један од изазова биће доношење одлуке о томе да ли су Стране спремне да испоштују рокове постављене *Директивом о поплавама* у првом циклусу планирања, који се завршава 2015. године.

- **Заједничке активности на прелиминарној оцени ризика од поплава и изради карата опасности и ризика од поплава**

Већ су започеле поједине активности које треба да подрже ову специфичну акцију. Размена информација о активностима на националном нивоу континуирано се одвија кроз рад Сталне стручне групе Савске комисије за заштиту од поплава. Током наредних година, тај процес ће бити додатно интензиван.

Друге активности, планиране у овом домену за слив реке Саве, биће:

- иницијална оцена угрожености од поплава у сливу реке Саве и идентификација најугроженијих подручја;
- координација размене информација на изради карата опасности и ризика од поплава за слив реке Саве;
- усклађивање националних методологија за израду карата плављења, уколико је изводљиво, или бар договор о методама интерпретације информација о опасности и ризику од поплава у заједничким плавним зонама.

- **Прилагођавање управљања поплавама климатским променама**

На Другом састанку Страна *Оквирног споразума* (2009), још једном је истакнуто да ће климатске промене вероватно имати утицај на активности управљања водама у сливу реке Саве, и подржани су даље истраживање могућих утицаја климатских промена, развој интегралног приступа, који обухвата мере ублажавања и адаптације, као и реализација сродних пројеката [18]. Штавише, ово све значајније питање такође је истакнуто у преамбули *Протокола о заштити од поплава уз Оквирни споразум* [14]. Ове чињенице значајно су утицале на правац активности Савске комисије у области управљања поплавама. Неколико важних пројеката, који се тренутно спроводе у региону (нпр. *WATCAP*), такође се баве утицајем климатских промена на управљање поплавама. Кроз поменути пројекат *UNECCE*-а, планира се израда прегледа стања у регионалном моделирању климатских промена, пре свега оног који се односи на утицај климатских промена на угроженост од поплава. Уз то, до краја 2012. године, такође ће бити обезбеђена прелиминарна идентификација и опис могућих мера прилагођавања (трошкови, ефективност, пратеће појаве, смањење угрожености, изводљивост имплементације, алтернативе, итд.), као и избор пакета мера (дугорочне, средњорочне и краткорочне мере, превенција, приправност, отпорност, мере одговора и опоравка).

Ови резултати ће представљати добру основу за даље заједничке акције у имплементацији мера прилагођавања, које ће бити координиране уз помоћ Савске комисије.

- **Даље унапређење хидролошког и хидрауличког модела за Саву**

Активности на развоју хидролошког и хидрауличког модела Саве, реализоване у сарадњи са Инжењерским корпусом Војске Сједињених Држава (*USACE*), крајем 2010. године су резултирале наведеним моделима. Модели, који се заснивају на подацима које су прикупиле Стране *Оквирног споразума*, имају **међусекторски карактер**, јер се могу користити у многим приоритетним акцијама у сливу реке Саве, као што су:

- успостављање система прогнозе и упозоравања на опасност од поплава у сливу реке Саве,
- припрема карата опасности и ризика од поплава,
- анализа великих и малих вода,
- одређивање пловних нивоа, итд.

Да би горе наведене потребе биле задовољене, потребно је стално унапређивање модела.

У том смислу, унапређење модела, који ће бити смештени у Секретаријату Савске комисије, биће вршено од стране националних институција Страна чим нови подаци буду постајали доступни, а унапређене верзије ће се достављати Секретаријату Савске комисије.

4.4. Превенција и контрола акцидентата

Постоје два **специфична циља** релевантна за пуну имплементацију *Оквирног споразума* у области превенције и контроле акцидентата.

- **Успостављање одрживог и ефикасног система прекограничног управљања могућим појавама прекограничних утицаја на воде, водни режим и водни екосистем у целом сливу реке Саве** (члан 13, став 1 *Оквирног споразума*)

Стране *Оквирног споразума* су већ повезане кроз Систем раног упозоравања на опасност од акцидентата (AEWS), алат за моделирање простирања загађења (DBAM) и механизам алармирања/упозоравања који повезује институције цивилне заштите (Главни међународни центри за узбуђивање - PIAC). Ова структура је развијена у оквиру ICPDR-а. Међутим, акцидентна испуштања, која су се у стварности догађала, показала су да систем хитног одговора не функционише на најефикаснији начин да би се адекватно решио проблем и спречиле последице акцидента на животну средину. Временска разлика између пријема прве информације о изливању и одговарајућих и ефикасних одговора различитих институција одговорних за превенцију и контролу акцидентата, у већини случајева је сувише велика. Мере заштите нису довољно ефикасне због недостатка комуникације између различитих организација и лошег система одлучивања у државама у сливу реке Саве. Центри PIAC непрекидно раде (24/7) само у Словенији и Хрватској, док је такав систем у БиХ и Србији још увек у фази развоја.

Да би овај циљ био остварен, Савска комисија треба да стално прати и промовише развој прекограничног система управљања кроз редовне контакте са релевантним институцијама Страна, док главни напори Страна треба да буду усмерени на успостављање самог система.

- **Стална обука постојећих структура одговорних за превенцију и контролу акцидентата**

Обука постојећих структура спроводи се редовним тестирањем особља PIAC центара. Главни циљеви таквих тестова су контрола приправности и реакције особља PIAC центара Страна на ванредне ситуације које изазивају или прете да изазову штетне последице по воду и водни екосистем. Резултати ових тестова биће анализирани у оквиру Савске комисије и њених стручних група, нарочито у оквиру Сталне стручне групе за превенцију и контролу акцидентата.

Да би се постигли главни циљеви ефективне превенције и контроле акцидентата, предвиђене су следеће активности:

- редовно тестирање постојећег система извођењем најављених и ненајављених тестова;
- имплементација *Протокола о ванредним ситуацијама уз Оквирни споразум*, ради унапређења превенције, приправности, одговора и узајамне помоћи Страна у случају ванредних ситуација;
- израда плана заштите и спашавања у случајевима загађења вода за слив реке Саве.

За испуњење поменутих циљева, биће важно да све националне институције и организације одговорне за превенцију и контролу акцидентата сарађују на основу одредби *Протокола о ванредним ситуацијама уз Оквирни споразум*, када он ступи на снагу. После ратификације, *Протокол* ће постати правни основ за одрживе и усклађене акције у случају

акцидентног загађења. Стране *Оквирног споразума*, а нарочито БиХ и Србија, кроз развој националне законске регулативе треба да успоставе ефикасну структуру превенције и контроле акцидената за реаговање у ванредним ситуацијама. Овај процес је одговорност поменуте/их Стране/Страна. Савска комисија може да промовише такве акције кроз презентацију главних циљева и повезивање нових институционалних аранжмана у овим Странама са постојећим AEWS системом.

На нивоу Савске комисије, предвиђа се имплементација пројекта *План заштите и спашавања у случајевима загађења вода у сливу реке Саве*, чији је циљ да обезбеди сталну везу између институција које се баве управљањем водама и оних које се баве приправношћу и реаговањем у ванредним ситуацијама, како би се обезбедиле ефикасне мере у случају изненадних изливања материја које могу утицати на коришћење воде за различите намене (вода за пиће, наводњавање, индустрија, пловидба, итд.), као и на квалитет вода и водног екосистема, а нарочито на области од посебног значаја. За потребе ефикасног и делотворног управљања, потребна је платформа за моделирање и размену информација, путем које би сва надлежна национална тела и институције били упозорени о евентуалном изливању штетних материја, пратили развој ситуације и реаговали на координирани начин. Имплементација пројекта зависи од могућности финансирања у оквиру различитих програма прекограничне сарадње (тј. SEE TCP), који се повремено отварају.

За постизање овог циља, очекује се да Савска комисија преузме водећу улогу у праћењу резултата редовног тестирања и организовању обуке за особље, како би се повећали оперативни капацитети центара РИАС-а. Пре потписивања и ратификације *Протокола о ванредним ситуацијама уз Оквирни споразум*, Савска комисија и Стране би требало да предузму све потребне кораке за имплементацију пројекта који се баве јачањем система одлучивања у случају ванредних ситуација, укључујући и штетне ефекте на водни режим и водни екосистем.

4.5. Међусекторска питања

Специфични циљеви, наведени у наредном тексту, односе се на управљање информацијама, хидролошка и метеоролошка питања, као и на статистичка питања релевантна за имплементацију *Оквирног споразума*.

- **Успостављање интегралног информационог система за слив реке Саве** (члан 4 *Оквирног споразума*, члан 4 Додатка I *Оквирног споразума* – *Статут Савске комисије*)

Успостављање географског информационог система за реку Саву (Сава ГИС-а), као дела интегралног информационог система за слив реке Саве, неопходан је корак који ће имати важну улогу у управљању подацима и обезбеђивању протока информација између Савске комисије и Страна *Оквирног споразума*. Систем ће такође постати вредно средство за информисање широке јавности о релевантним чињеницама о сливу реке Саве и заједничким акцијама и процесима, визуализацијом постојећих информација преко Сава ГеоПортала.

Главни циљеви су:

- успостављање тачног, правовременог, отвореног и од платформе независног приступа интегрисаним подацима, производима, информацијама, услугама и систему алата, са довољном прецизношћу за бављење важним питањима управљања водним ресурсима у сливу реке Саве;
- стварање добрих канала за комуникацију у окружењу Савске комисије ради размене и ширења сазнања о водним ресурсима, као и ефективно и ефикасно управљање сливом реке Саве;

- стварање техничког контекста и успостављање окружења у коме ће Стране Савске комисије бити у могућности да раде у складу са отвореним и интероперабилним принципима и критеријумима.

У периоду од почетка рада Секретаријата Савске комисије, услед растућих потреба за подацима и производима ГИС-а, Секретаријат је учинио одређене напоре да се задовоље захтеви за таквим информацијама, на *ad-hoc* основи. Најважнији ангажман био је усмерен на прикупљање, анализирање и едитовање ГИС података, као и припрему различитих карата, у оквиру израде *Извештаја о анализи слива реке Саве* [6]. Остварени резултати су признати, али се не могу сматрати систематичним приступу развоју Сава ГИС-а. Права основа за успостављање ГИС-а формирана је изразом стратешке и имплементационе документације за успостављање Сава ГИС-а, са договореном визијом и принципима.

За успостављање потпуно функционалног Сава ГИС-а, предвиђене су следеће акције:

- формирање Сава ГеоПортала са основним функцијама, које обухватају све потребне информације и комуникациону инфраструктуру, у *првој фази*;
- развој и имплементацију напредних алата, сервиса картирања и извештавања, као и основну апликацију и/или систем за подршку одлучивању, у *другој фази*;
- проширење заједничког модела података и успостављање најнапредније сервисне компоненте, као што је динамичко извештавање и картирање, on-line праћење и осматрање и напредни систем за подршку одлучивању, у *трећој фази*.

Прва фаза успостављања Сава ГИС-а је у току, уз финансијску подршку Европске комисије. Пројекат *Подршка Савској комисији у припреми и имплементацији Плана управљања сливом реке Саве* биће завршен до краја 2011. године. Резултат пројекта ће бити успостављен Сава ГеоПортал са својим главним функцијама, које обухватају све захтеване информације и комуникациону инфраструктуру. Истовремено ће бити припремљени сетови кључних података, кроз текуће активности на изради првог *Плана управљања сливом реке Саве*.

За успостављање Сава ГИС-а, потребно је обезбедити следеће:

- активну укљученост националних институција и њихових стручњака, кроз поштовање предложених принципа који се односе на циљеве интероперабилности и обезбеђивање редовног ажурирања усаглашених података;
- јачање капацитета Секретаријата Савске комисије за управљање Сава ГеоПорталом;
- значајне финансијске ресурсе.

Кључ успеха имплементације Сава ГИС-а лежи у способности Савске комисије да ангажује додатне капацитете и ресурсе за стварање и управљање већом количином информација, као и да их брже обрађује.

Успостављање Сава ГИС-а, као система који се заснива на услугама, зависиће од:

- опредељености Савске комисије да имплементира цео пројекат;
- потпуне сарадње Страна *Оквирног споразума* и њихове воље да буду активно укључене;
- обезбеђивања довољних ресурса у планираном временском оквиру;
- спремности да се следе предложени принципи који се односе на циљеве интероперабилности и интегрисање *INSPIRE* хидрографије и других тематских спецификација у постојеће ГИС-ове Страна;
- обезбеђивања конзистентних, одговарајућих, квалитетних и усаглашених података, као и њиховог редовног ажурирања.

- **Јачање платформе за размену и коришћење хидролошких и метеоролошких информација** (члан 4 *Оквирног споразума*)

За интегрално управљање водним ресурсима и управљање ризиком од поплава у сливу реке Саве, потребне су одговарајуће хидролошке и метеоролошке информације, као и системи за прогнозу и упозоравање на опасност од поплава. Такође, добра сарадња у размени података и информација између релевантних институција Страна *Оквирног споразума* представља кључни фактор за успостављање и имплементацију ефективног система за прогнозу и заштиту од поплава. Прекид размене хидролошких и метеоролошких података, као и функционисања система управљања информацијама током последњих деценија, имао је значајан утицај на размену података између националних хидрометеоролошких завода у сливу реке Саве и ограничио њихову способност да производе, управљају и обезбеђују правовремене, прецизне и квалитетне хидролошке информације и услуге прогнозе за надлежна тела, главне интересне групе и ширу јавност.

Платформа за размену хидролошких и метеоролошких информација обухватиће:

- **систем за размену хидролошких и метеоролошких података и информација**, који ће обезбеђивати стални преглед статуса водног режима у сливу, на основу веза успостављених између националних хидрометеоролошких завода Страна и Савске комисије;
- *Хидролошки годишњак*, који пружа годишњи резиме информација о водном режиму на мерним станицама, које су договорене као релевантне на нивоу слива;
- *Хидролошку студију слива реке Саве*, која ће садржати све метеоролошке и хидролошке елементе релевантне за интегрално управљање водама у сливу реке Саве, и која ће се директно користити у свим кључним активностима у оквиру имплементације *Оквирног споразума* (нпр. развој пловидбе, израда *Плана управљања сливом*, *Плана управљања ризиком од поплава*, плана заштите и спасавања у случајевима загађења вода), и
- **хидролошки и метеоролошки информациони систем и систем прогнозе и упозоравања на опасност од поплава**, усмерен на унапређење управљања подацима, хидролошког прогнозирања и упозоравања на појаву поплава, у релевантним националним институцијама.

Значајан допринос ефикасној размени хидролошких и метеоролошких података и информација може да пружи **споразум о политици података**, који би требало да успоставе Страна *Оквирног споразума*, под координацијом Савске комисије.

Платформа ће да пружа поуздану и мерљиву основу за све одлуке и препоруке које се односе на одрживо управљање водним ресурсима у сливу реке Саве.

Успостављање платформе је захтеван задатак, који значајно зависи од расположивих финансијских средстава. Обезбеђивање финансирања ће првенствено бити усмерено на различите програме прекограничне сарадње (нпр. SEE TCP, IPA), али је потребан и значајан допринос Страна у свим наведеним активностима, у смислу њихових људских и финансијских ресурса.

Успостављање платформе треба да буде главна одговорност Савске комисије, док се од националних институција очекује да допринесу ефикасном функционисању и даљем унапређењу платформе кроз редовно обезбеђивање података.

- **Омогућавање имплементације *Оквирног споразума* у области пловидбе и других релевантних економских питања, применом статистичких метода и техника**

Прикупљање, обрада, анализа и интерпретација података у складу са прецизно дефинисаним методама и техникама може значајно допринети бољем разумевању процеса који се разматра, стварајући основу за успостављање односа, дефинисање трендова, боље

планирање активности и правилно доношење одлука. У том циљу, неопходно је применити савремене и одговарајуће статистичке методе и технике, не само у области пловидбе, него и за анализу општих социо-економских карактеристика региона, са циљем да се убрза регионални развој.

На нивоу слива реке Саве, тренутно, не постоји организовано и униформно прикупљање и обрада релевантних статистичких података (посебно оних релевантних за флоту, речни транспорт, луке). Прикупљање и обрада података спроводе се на националном нивоу и, у већини случајева, не искључиво за слив реке Саве.

У овом тренутку, када се очекује развој речног транспорта, лука и других комерцијалних активности, очигледно је да би успостављање ефективног система за прикупљање и обраду статистичких података било од велике користи.

У том смислу, могуће активности обухватају:

- подстицање редовне примене најбољих статистичких принципа, метода и пракси за унапређење квалитета;
- развој система за прикупљање, обраду и анализу података, у складу са EU STAT;
- редовно прикупљање и обраду података;
- дистрибуцију података релевантним интересним групама.

5. Учесће јавности и укључивање интересних група у имплементацију *Оквирног споразума*

Учесће јавности је основни принцип у одрживом управљању водама, како је дефинисано у *Оквирној директиви ЕУ о водама* (члан 14) и *Оквирном споразуму о сливу реке Саве* (члан 21).

Главни циљеви учешћа јавности и укључивања интересних група су:

- обезбеђивање учешћа јавности у имплементацији *Оквирног споразума* и *Оквирне директиве о водама*, како би се процес одлучивања учинио транспарентним и како би се обезбедила подршка за имплементацију *Оквирног споразума* и *Оквирне директиве о водама*;
- подизање свести о питањима која се односе на управљање водама, заштиту вода и водног еко-система и пловидбу;
- омогућавање успостављања делотворних структура и механизма за учешће јавности;
- информисање шире јавности и мобилисање кључних интересних група за учешће у активностима и структурама на нивоу слива реке Саве;
- мобилизација јавности и кључних интересних група за пружање подршке успешној имплементацији и постизању циљева *Оквирног споразума*.

Да би се обезбедили успешна израда и имплементација *Плана управљања сливом реке Саве*, као и свеукупна имплементација *Оквирног споразума*, значајна пажња се посвећује питању учешћа јавности и укључивања интересних група. Међународно искуство је показало да основни предуслов за одрживо управљање водним ресурсима уопште, а посебно за успешан развој и имплементацију планова управљања, представља ефикасно укључивање различитих интересних група из земаља слива, на свим одговарајућим нивоима. Ово последње је такође једна од основних одредби *Оквирне директиве о водама* и *Оквирног споразума*.

У случају слива реке Саве, евидентно, процес сарадње дошао је до тачке када се могу увидети све користи укључивања интересних група. Да би се то десило, потребно је структурирати процес њиховог ангажовања. Поред тога, према међународном искуству, највероватније је да ће, док имплементација *Оквирног споразума* напредује, или интересне групе „захтевати“ да се укључе, јер ће од њих бити тражено да примењују одлуке у складу са *Оквирним споразумом*, или ће постати неопходно да оне буду укључене како би одлуке у складу са *Оквирним споразумом* биле „примењиве“.

Ангажовање корисника вода и кључних интересних група у управљању сливом реке Саве кроз успостављени механизам може имати додатну вредност у односу на текуће активности, као и помоћи да се постигне додатни напредак у ефикасној имплементацији *Оквирног споразума*, такође у складу са *Оквирном директивом ЕУ о водама*.

Такав приступ „од дна према врху“ (bottom-up) би функционисао као комплементаран званичном процесу сарадње који спроводе Стране. Био би вођен и надгледан од стране Савске комисије, на прекограничном нивоу, и од стране надлежних тела Страна, на националном нивоу.

Имајући у виду све наведено, генерално је планирано да главни циљеви процеса учешћа јавности и укључивања интересних група у имплементацију *Оквирног споразума* (и *Оквирне директиве о водама*) буду постигнути на два нивоа.

Први ниво усмерен је на комплетирање и јачање процеса учешћа јавности за потребе израде и имплементације *Плана управљања сливом реке Саве*. Овај ниво обухвата:

- анализу интересних група, која ће обезбедити информације потребне за планирање корака и структура, којима ће се створити услови за смислено учешће јавности и укључење интересних група;
- припрему плана учешћа јавности, који ће (i) омогућити укључење интересних група, (ii) створити услове за повећање транспарентности процеса одлучивања, (iii) омогућити јачање свести међу интересним групама о питањима која се односе на управљање речним сливом, као и њихову мобилизацију за учешће у активностима и структурама на нивоу слива реке Саве, (iv) омогућити успостављање ефикасних структура и механизма за укључивање интересних група, и (v) помоћи у мобилизацији јавности и кључних интересних група за учешће у спровођењу и остваривању циљева *Оквирног споразума*.

Примарна циљна група ових активности, које се већ спроводе у оквиру гранта Европске комисије Савској комисији за израду и имплементацију првог *Плана управљања сливом реке Саве*, су кључне интересне групе, тј. главни корисници вода, у сливу реке Саве.

Други ниво учешћа јавности и процеса укључивања интересних група усмерен је на даље унапређење и ширење укључивања интересних група у процес имплементације *Оквирног споразума*, и тражење синергије између приступа „од врха према дну“ и „од дна према врху“. У том смислу, посебна пажња ће се посветити истраживању могућности и изналажењу опција за успостављање платформе већег броја интересних група, која би имала за циљ:

- постизање ефикасне координације укључивања интересних група у активности Савске комисије и пружање подршке у остваривању циљева *Оквирног споразума*;
- омогућавање двосмерне интеракције са широким кругом интересних група у сливу, укључујући пружање информација и консултације.

До сада су у имплементацију *Оквирног споразума* углавном биле укључене интересне групе из владиног и невладиног сектора. Основна сврха платформе већег броја интересних група била би омогућавање, или даље јачање укључености цивилног, академског и пословног сектора.

За илустрацију, у оквиру ових активности биће покренут и имплементиран пројекат о унапређењу доприноса сектора малих и средњих предузећа одрживом развоју слива реке Саве, који ће укључити и академски и пословни сектор.

Реализација активности, предвиђених како би се обезбедило активно укључење широког спектра интересних група у имплементацију *Оквирног споразума* зависиће од доступних фондова на националном нивоу, као и на нивоу слива и на међународном нивоу (нпр. UNESCO).

У области учешћа јавности и укључивања интересних група, главна одговорност Савске комисије је успостављање процеса учешћа јавности кроз анализу интересних група и израду плана учешћа јавности. Са друге стране, стварање услова за имплементацију плана учешћа јавности углавном зависи од укључивања релевантних структура Страна *Оквирног споразума*, које би требало да промовишу неопходност учешћа јавности и активног укључивања главних интересних група у имплементацију *Оквирног споразума* и *Плана управљања сливом реке Саве* кроз све видове комуникације.

6. Праћење имплементације *Оквирног споразума*

У складу са чланом 21 *Оквирног споразума*, развијена је методологија сталног праћења имплементације *Споразума*, која је усвојена на Првом састанку Страна *Оквирног споразума* (Загреб, 1. јун 2007.), са примарним циљем да обезбеди правовремено пружање информација о имплементацији *Оквирног споразума* свим заинтересованим странама и јавности уопште.

У основи, методологија уводи механизам редовног извештавања од Страна *Оквирног споразума*, као и одговорности Савске комисије, којима треба да се допринесе транспарентности процеса имплементације *Оквирног споразума*.

Према методологији, Стране *Оквирног споразума*, пре сваког Састанка Страна, Савској комисији треба да поднесу свеобухватан извештај о имплементацији *Оквирног споразума* у тој држави и да, кроз институције надлежне за имплементацију *Оквирног споразума*, обезбеде доступност извештаја интересним групама и широј јавности. Национални извештаји, као и свеукупни извештај о имплементацији *Оквирног споразума*, који припрема Савска комисија на основу националних извештаја, постављају се на интернет страну Савске комисије.

Поред тога, у оквиру Савске комисије је успостављено више механизма ради сталног информисања интересних група и шире јавности о имплементацији *Оквирног споразума*, међу којима су и интернет страна Савске комисије, билтен *Савски весник*, публикације, саопштења и конференције за штампу, изјаве за медије, консултативне радионице, јавне презентације (нпр. пројеката) и остали састанци са интересним групама. У овом погледу, важна активност је обележавање Дана реке Саве, 1. јуна, које обухвата организацију низа прослава сваке године, ради промовисања високих еколошких вредности и економског потенцијала слива реке Саве, као и информисања интересних група и јавности о резултатима постигнутим кроз имплементацију *Оквирног споразума*.

Важан допринос праћењу имплементације *Оквирног споразума* дају владине и невладине организације које имају статус посматрача у оквиру Савске комисије, као и институције/организације на нивоу Дунава и шире, са којима Савска комисија сарађује (ICPDR, Дунавска комисија, UNECE, институције Европске комисије, и многе друге).

Праћење имплементације *Оквирног споразума* постаје све захтевнији процес, обзиром да се оквир стално проширује протоколима уз *Споразум*. Зато, редовна анализа методологије праћења од стране Савске комисије и Страна *Оквирног споразума*, као и даље повећање доприноса Страна овом процесу, представљају кључ за успешно праћење имплементације, а тиме користе и успешној имплементацији самог *Оквирног споразума*.

7. Додаци

Додатак 1: Списак институција надлежних за имплементацију *Оквирног споразума*

Додатак 2: Списак представника у Савској комисији

Додатак 3: Списак скраћеница

Додатак 1: Списак институција надлежних за имплементацију *Оквирног споразума*

Држава	Надлежна национална тела	Адреса
Босна и Херцеговина	Министарство комуникација и транспорта БиХ	Трг Босне и Херцеговине 1, 71 000 Сарајево
	Министарство спољне трговине и економских односа БиХ	Мусала 9, 71 000 Сарајево
	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске	Трг Републике Српске 1, 78 000 Бањалука
	Федерално министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде	Маршала Тита 15, 71 000 Сарајево
	Министарство саобраћаја и веза Републике Српске	Трг Републике Српске 1, 78 000 Бањалука
	Федерално министарство промета и комуникација	Браће Фејића, 88 000 Мостар
	Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске	Трг Републике Српске 1, 78 000 Бањалука
	Федерално министарство околиша и туризма	Алипашина 41, 71 000 Сарајево
	Влада Брчко дистрикта БиХ	Булевар мира 1, 76 100 Брчко
Република Хрватска	Министарство мора, промета и инфраструктуре	Присавље 14, 10 000 Загреб
	Министарство регионалног развоја, шумарства и водног gospodarства	Бабонићева 121, 10 000 Загреб
Република Србија	Министарство пољопривреде, трговине, шумарства и водопривреде	Булевар уметности 2а, 11070 Нови Београд
	Министарство животне средине, рударства и просторног планирања	Омладинских бригада 1, 11070 Нови Београд
	Министарство за инфраструктуру и енергетику	Немањина 22-26, 11000 Београд
	Министарство спољних послова	Кнеза Милоша 24-26, 11000 Београд
	Републички хидрометеоролошки завод Србије	Кнеза Вишеслава 66, 11000 Београд
	Републички геодетски завод	Булевар војводе Мишића 39, 11000 Београд
Република Словенија	Министарство спољних послова	Прешернова цеста 25, 1001 Љубљана, П.П. 481
	Министарство животне средине и просторног уређења	Дунајска цеста 48, 1000 Љубљана
	Министарство привреде	Котникова 5, 1000 Љубљана
	Министарство промета	Лангусова улица 4, 1535 Љубљана
	Канцеларија Владе РС за локалну самоуправу и регионалну политику	Котникова 28, 1000 Љубљана
	Канцеларија Владе РС за развој	Грегоричева 25, 1000 Љубљана

Додатак 2: Списак представника у Савској комисији

МЕЂУНАРОДНА КОМИСИЈА ЗА СЛИВ РЕКЕ САВЕ				
Седиште: Владимира Назора 61, Загреб, Хрватска; E-mail: isrbc@savacommission.org				
Држава	Име	Функција	Контакт	
			Телефон	E-mail
Босна и Херцеговина	Кемал Каркин	Члан	+ 387 33 269 470	pidtrans@bih.net.ba
	Саво Глувић	Заменик члана	+ 387 51 813 068	vpsava@zona.ba
Република Хрватска	Марио Бабић	Председник	+ 385 1 616 9090	mario.babic@pomorstvo.hr
	Ружица Дрмић	Заменик члана	+ 385 1 6307 353	ruzica.drmic@voda.hr
Република Србија	Александар Продановић	Члан	+ 381 11 311 5370	a.prodanovic@minpolj.gov.rs
	Миладин Аврамов	Заменик члана	+ 381 11 3131 357	miladin.avramov@ekoplan.gov.rs
Република Словенија	Митја Брицелј	Члан	+ 386 1 478 7464	mitja.bricelj@gov.si
	Александер Чичеров	Заменик члана	+ 386 1 478 2036	Aleksander.Cicerov@gov.si
СЕКРЕТАРИЈАТ САВСКЕ КОМИСИЈЕ				
	Дејан Коматина	Секретар	+385 1 4886 960	dkomatina@savacommission.org

Додатак 3: Списак скраћеница

Скраћеница	Опис
ADN	<i>The European Agreement concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Inland Waterways</i> / Европски споразум о међународном превозу опасног терета унутрашњим пловним путевима
BA	Bosnia and Herzegovina / Босна и Херцеговина
EG	Expert Group / Стручна група
EIA	Environmental Impact Assessment / Оцена утицаја на животну средину
ENC	Electronic Navigation Chart / Електронска навигациона карта
EU	European Union / Европска унија
EU FP7	7 th Framework Programme of the European Union / 7. оквирни програм ЕУ
FASRB	<i>Framework Agreement on the Sava River Basin</i> / Оквирни споразум о сливу реке Саве
FRM	Flood Risk Management / Управљање ризиком од поплава
GIS	Geographic Information System / Географски информациони систем
HR	Republic of Croatia / Република Хрватска
ICPDR	International Commission for the Protection of the Danube River / Међународна комисија за заштиту реке Дунав
IFI	International Financial Institution / Међународна финансијска институција
ISRBC	International Sava River Basin Commission (Sava Commission) / Међународна комисија за слив реке Саве (Савска комисија)
IWT	Inland Waterway Transport / Унутрашњи водни саобраћај
NAIADES	<i>Navigation and Inland Waterway Action and Development in Europe</i> / Акциони програм Европске комисије за промоцију унутрашњег водног саобраћаја у Европи
NGO	Non-governmental organization / Невладина организација
PEG APC	Permanent Expert Group for Accident Prevention and Control / Стална стручна група за спречавање и контролу акцидента
PEG FP	Permanent Expert Group for Flood Prevention / Стална стручна група за спречавање поплава
PEG NAV	Permanent Expert Group for Navigation / Стална стручна група за пловидбу
PEG RBM	Permanent Expert Group for River Basin Management / Стална стручна група за управљање речним сливом
PIAC	Principal International Alert Centre / Главни међународни центар за алармирање
RBM	River Basin Management / Управљање речним сливом
RIS	River Information Services / Речни информациони сервис
RS	Republic of Serbia / Република Србија

Скраћеница	Опис
SI	Republic of Slovenia / Република Словенија
SWMI	Significant Water Management Issue / Питања од значаја за управљање водама
UNECE	Economic Commission for Europe of the United Nations / Економска комисија за Европу Уједињених нација
<i>WFD</i>	<i>Water Framework Directive / Оквирна директива ЕУ о водама</i>
WISE	Water Information System for Europe / Европски информациони систем за воде

8. Литература

- [1] *Оквирни споразум о сливу реке Саве / Framework Agreement on the Sava River Basin*, 2002, http://www.savacommission.org/basic_docs.
- [2] *Протокол о режиму пловидбе уз Оквирни споразум о сливу реке Саве / Protocol on Navigation Regime to the FASRB*, 2004, http://www.savacommission.org/basic_docs.
- [3] *Декларација Првог састанка Страна Оквирног споразума о сливу реке Саве / Declaration of the 1st Meeting of the Parties to the FASRB*, 2007, http://www.savacommission.org/event_detail/1/19/165.
- [4] *Стратегија имплементације Оквирног споразума о сливу реке Саве / Strategy on Implementation of the FASRB*, 2008, Савска комисија, http://www.savacommission.org/basic_docs.
- [5] *Извештај о имплементацији Оквирног споразума о сливу реке Саве и раду Савске комисије за период 1. април 2007. – 31. март 2009. / Report on implementation of the FASRB and work of the ISRBC for the period April 1, 2007 – March 31, 2009*, Извештај прихваћен на Другом састанку Страна Оквирног споразума о сливу реке Саве 1. јуна 2009., 2009, Савска комисија, http://www.savacommission.org/event_detail/1/19/164.
- [6] *Извештај о анализи слива реке Саве / Sava River Basin Analysis Report*, 2009, Савска комисија, <http://www.savacommission.org/publication>.
- [7] *Сажетак Анализе слива реке Саве / Sava River Basin Analysis Summary*, 2010, Савска комисија, <http://www.savacommission.org/publication>.
- [8] *Обнова и развој пловидбе у сливу реке Саве / Rehabilitation and Development of Navigation in the Sava River Basin*, 2009, Савска комисија.
- [9] *Правила о сигурности и техничким питањима пловидбе / Rules related to Safety and Technical Issues of Navigation*, 2009, Савска комисија, <http://www.savacommission.org/decision>.
- [10] *Претходна студија изводљивости за обнову и развој пловног пута реке Саве / Pre-feasibility Study for Rehabilitation and Development of the Sava River Waterway*, 2007, Савска комисија, <http://www.savacommission.org/project>.
- [11] *Студија изводљивости за обнову и развој пловног пута реке Саве / Feasibility Study for Rehabilitation and Development of Navigation and Transport on the Sava River Waterway*, 2008, Савска комисија, <http://www.savacommission.org/project>.
- [12] *Протокол о спречавању загађења воде проузрокованог пловидбом уз Оквирни споразум о сливу реке Саве / Protocol on Prevention of Water Pollution caused by Navigation to the FASRB*, 2009, http://www.savacommission.org/basic_docs.
- [13] *Акциони план за спречавање поплава – слив реке Саве / Flood Action Plan - Sava River Basin*, 2009, ICPDR и Савска комисија, <http://www.savacommission.org/publication>.
- [14] *Протокол о заштити од поплава уз Оквирни споразум / Protocol on Flood Protection to the FASRB*, 2010, http://www.savacommission.org/basic_docs.
- [15] *Стратегија развоја Сава ГИС-а / Sava GIS Strategy*, 2008, Савска комисија, http://www.savacommission.org/basic_docs.
- [16] *Хидролошки годишњак за слив реке Саве за 2006. годину / The 2006 Hydrological Yearbook of the Sava River Basin*, 2010, Савска комисија, <http://www.savacommission.org/publication>.
- [17] *Стратегија ЕУ за подунавље / EU Strategy for the Danube Region*, 2010, Европска комисија, http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/danube/index_en.htm.

- [18] Декларација Другог састанка страна Оквирног споразума о сливу реке Саве / *Declaration of the 2nd Meeting of the Parties to the FASRB*, 2009, http://www.savacommission.org/event_detail/1/19/164.
- [19] Одлука Савске комисије 21/09 / *Decision 21/09 of the ISRBC*, 2009, Савска комисија, <http://www.savacommission.org/decision>.
- [20] Одлука Савске комисије 01/10 / *Decision 01/10 of the ISRBC*, 2010, Савска комисија, <http://www.savacommission.org/decision>.
- [21] Извештај са састанка “Подстицање имплементације Оквирног споразума о сливу реке Саве у областима управљања водама и животне средине” / *Report from the Meeting „Fostering the FASRB implementation in the fields of water management and environment“*, 2010, Савска комисија, http://www.savacommission.org/event_detail/0/0/203/3.
- [22] План управљања сливом реке Дунав / *Danube River Basin Management Plan*, 2009, ICPDR, http://www.icpdr.org/icpdr-pages/danube_rbm_plan_ready.htm.
- [23] Слив Дунава: заједничке воде – заједничке одговорности / *Danube basin: Shared waters – Joint responsibilities*, Дунавска декларација усвојена од стране министара екологије 16. фебруара 2010, 2010, <http://www.icpdr.org/icpdr-pages/mm2010.htm>.
- [24] Заједничка изјава о водећим начелима за развој унутрашње пловидбе и заштити животне средине у сливу реке Дунав / *Joint Statement on Guiding Principles for the Development of Inland Navigation and Environmental Protection in the Danube River Basin*, 2008, ICPDR, Дунавска комисија и Савска комисија, http://www.savacommission.org/basic_docs.
- [25] Приручник о добрим праксама у одрживом планирању пловних путева / *Manual on Good Practices in Sustainable Waterway Planning*, 2010, ICPDR, http://transfer.message.at/_ZJyVSK80VdDitR.
- [26] Европа 2020 – Европска стратегија за mudar, одржив и инклузивни раст / *Europe 2020 – A European Strategy for Smart, Sustainable and Inclusive Growth*, 2010, Европска комисија, http://europa.eu/press_room/pdf/complet_en_barroso_007_-_europe_2020_-_en_version.pdf.
- [27] Студија о планирању и регулацији реке Саве / *Study on Planning and Regulation of the Sava River*, 1972, UNDP.